

Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 47 (1724)

П'ятниця, 23 листопада 2012 р.

Видавється з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

ЗАВТРА — ДЕНЬ ПАМ'ЯТІ ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРІВ
І ПОЛІТИЧНИХ РЕПРЕСІЙ В УКРАЇНІ

ГОЛОДОМОР БУВ ГЕНОЦИДОМ

ІСТОРИК ПОРІВНЯВ ГОЛОДИ В УКРАЇНІ ТА КАЗАХСТАНІ

Те, що Голодомор 1932–1933 років на українських етнічних територіях є геноцидом, найповніше може показати порівняння його з голодом у Казахстані, який відбувався у той самий час.

Про це сказав доктор історичних наук Володимир Сергійчук на науковому семінарі, присвяченому цій проблемі.

«Голодомор в Україні і Казахстані справді має багато спільніх рис, але є і разочі відмінності, які дають підстави говорити про те, що Голодомор в Україні є геноцидом українського народу», — повідомив історик.

На його думку, визначальним є той факт, що казахам було дозволено виїздити у сусідні регіони, які від голоду не потерпали. В. Сергійчук розповів про це, порівнявши становище голодуючих українців та казахів у межах Казахстану.

«Яким був голод для казахів і для українців у Казахстані? — веде далі Сергійчук. — Голод у Казахстані можна поділити на два напрямки — голод власне хліборобів, якими були переважно українці, і голод казахів, які годувалися за рахунок худоби. Тому коли заможних казахів розкуркулили і забрали в них коней, то вони залишилися без засобів до існування. Казахи, які були близькими до кордону із російськими, узбецькими, киргизькими регіонами або з Китаем, взяли все, що могли, й пішли у ці регіони шукати порятунок від голоду. Українці ж цього не могли зробити».

Крім того, переконує історик, влада сприяла порятунку казахів. Як доказ він наводить офіційні документи вишого та місцевого рівня влади.

(Продовження на 3-й стор.)

Архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент Української православної церкви Київського патріархату проводить біля Храму св. Володимира та Ольги у Сімферополі панаходу за безневинно загубленими жертвами Голодомору...

УКРАЇНСЬКИЙ ВИШИТИЙ РУШНИК 1933 РОКУ...

В Олександрівському районному краєзнавчому музеї зберігається унікальний український вишиваний рушник, створений у 1933 році жителькою села Розумівка тепер Олександрівського району Кіровоградської області Параскою Семенівною Поліщук (1914–1982).

Того страшного року з голоду помер її коханий, з яким вони мали побратись. Юнакові, як і дівчині, було лише дев'ятнадцять... Не судилося бути разом...

«Милий, покидаєш мене. Смерть не страшна мені. За що сльози ллюця. Любов дорога», — вишила на рушнику дівчина, яка залишилась вірою своєму коханому на все життя. Параска Семенівна так і померла у шістдесят вісім років незаміжньою...

Рушник вишиваний на домотканому полотні з використанням червоних, чорних і синіх ниток. Нижній ярус складається з рослинного орнаменту (три кетяги винограду з червоними виноградинами).

У другому ярусі, вишивому червоними і чорними нитками, ініціали вишивальниці «П» і «С». Між ними на одній половині рушника дата «1914 рік» на іншій — «1933 рік».

Третій ярус складає наведений вище напис. У верхньому ярусі розташований синій голубок в оточенні чорного листя і чорвоних кетягів винограду.

Зазвичай, коли повісити рушник, то голубки чи інші птахи на ньому повернуть одне до одного. На рушнику П. С. Поліщук голубки дивляться у різні боки. Розлучив голуб'ят Голодомор...

Василь БІЛОШАПКА, завідувач фондів Олександрівського районного краєзнавчого музею Кіровоградська область

ПАМ'ЯТЬ

ВОНИ РЯТУВАЛИ ЛЮДЕЙ В ЧАСИ ГОЛОДОМОРУ...

стор. 3

ПОЕТ І ЧАС

«ЛІШЕНЬ, КОЛИ ДО НАС ПОВЕРНЕ ПРАВДА, ТО Й УКРАЇНА ОЖИВЕ...»

стор. 10

ГЕРОЯМ - СЛАВА!

«Я БАЧУ МОЛОДЬ УКРАЇНСЬКУ ТАКУ, ЯК МИ БУЛИ!»

стор. 14

Голова Донецької обласної державної адміністрації Андрій Шишацький заявив, що про Голодомор «у жодному разі» не можна забути. Як передає кореспондент УНІАН, про це він сказав на зустрічі з журналістами.

«Що стосується Голодомору. Є закон і, найголовніше, є страшний факт Голодомору. Я палкі прихильники того, щоб у жодному разі не забувати цю трагедію українського народу», — сказав губернатор. При цьому він додав: «Український народ у ХХ столітті — один з тих народів, який найбільше постраждав від Голодомору і репресій, що відбулися після цього».

А. Шишацький зазначив, якщо він 24 листопада, в день пам'яті жертв голодоморів і політичних репресій, переїде в Донецьку, то «обов'язково» візьме участь у молебні, «який щорічно проводиться в Донецькій області цього дня». «Я не з чуток знаю, що таке Голодомор. Знаю, завдяки чому вижили мої бабуся і дідусь. Дідуся просто вітк із села в місто, щоб вижити», — сказав А. Шишацький.

В. Сергійчук

**КРИМСЬКА
СВІТЛІЦЯ**

ЗАСНОВНИКИ:

Міністерство культури і туризму України,

Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,

трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та змінення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта"

"БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди підляє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.

Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і вправляти мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(0652) 51-13-24
відділів - 51-13-25

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
вул. Гагаріна, 5,
2-й пов.,
к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Друкарня: ТОВ «ВПК
«Експрес-Поліграф»
вул. Фрунзе, 47-б
м. Київ, 04080
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журналне
видавництво»
Генеральний
директор
Олеся БІЛАШ
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-63
Р/р 37128003000584
в УДКСУ у м. Києві
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavnicv@gmail.com

НОВА ВЕРХОВНА РАДА МАЄ ЗІБРАТИСЯ НЕ ПІЗНІШЕ 14 ГРУДНЯ

Верховна Рада нового скликання своє перве установче засідання повинна провести не пізніше 14 грудня. Про це заявив спікер парламенту Володимир Литвин на погоджувальній раді.

В. Литвин нагадав, що відповідно до закону новообраним народним депутатам дається 20 днів на те, щоб вони визначилися, чи будуть вони працювати у Верховній Раді або ж залишатися на своїх нинішніх посадах.

За словами спікера, після цього 20 днів дається на те, щоб парламент підготувався до установчого засідання. «Після цього Верховна Рада має право провести перве установче засідання не пізніше 14 грудня», — розповів В. Литвин.

За словами спікера, всім фракціям, у тому числі тим, яких немає у Раді нинішнього скликання, направлені листи за підписом керівника апарату ВР, де визначені кількість народних депутатів для участі у робочій підготовчій групі для опрацювання питань, пов'язаних з початком та організацією роботи парламенту нового скликання.

В. Литвин також зазначив, що депутатам необхідно визначитися з днем останнього засідання парламенту шостого скликання і тим, коли народні депутати сфотографуються на пам'ять. «Подякуємо одному із фотографів на пам'ять», — зазначив спікер.

Міністр освіти і науки, молоді та спорту України Дмитро Табачник написав заяву про відставку в зв'язку з обранням народним депутатом. Як передає кореспондент УНІАН, про це він заявив на брифінгу.

На запитання журналістів, чи працюватиме він у парламенті або в уряді, і чи подав він документи до Центральної виборчої комісії на реєстрацію його народним депутатом, Д. Табачник сказав: «Відповідно до чинного законодавства у визначені законом терміни. Поки що чекатиму рішення Президента».

Як повідомлялося, за даними ZN.UA, Прем'єр-міністр України Микола Азаров представив Президентові України Віктору Януковичу подання про звільнення мі-

КРИМСЬКІ ВІДИ НА ЮНЕСКО

Комітет всесвітньої спадщини ЮНЕСКО розгляне питання внесення до Списку всесвітньої спадщини двох нових номінацій у Криму — «Історичне середовище столиці кримських ханів у місті Бахчисарай» та «Культурний ландшафт «печерних міст» Кримської Готії». Про це повідомив заступник директора Департаменту культурної спадщини та культурних цінностей Міністерства культури України Віктор Вечерський на прес-конференції в УНІАН.

За його словами, ці два об'єкти у 2012 році було внесено до попереднього списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (Tentative List).

Подання на внесення цих об'єктів до Попереднього списку від України було підготовлено Кримською регіональною установою «Бахчисарайський історико-культурний західник» та Науково-дослідним інститутом пам'яткохоронних досліджень Міністерства культури України за сприяння міністерств культури України та Криму та на виконання рекомендацій міжнародних експертів з культурної спадщини з метою комплексного збереження та ефективного розвитку історико-культурного потенціалу унікальних пам'яток Криму.

В. Вечерський нагадав, що сьогодні у списку об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО є п'ять об'єктів на території України, ще 15 об'єктів нашої країни перебувають у списку кандидатів.

це єдиний виняток з нашого правила домовлятися з усіма... Все, що вони пропонують, нагадує більшовицький тероризм», — заявила депутат, додавши, що ця по-літися має абсолютно інший погляд на розвиток демократичних норм у країні.

* * *

Російська опозиціонерка Валерія Новодворська вважає, що проходження партії «Свобода» в український парламент стане необхідною ідеологічною противагою провладним і лівим політичним силам.

«Здається, до українського народу дійшло, що йдеться про його суверенітет. Мене зовсім не лякає «Свобода». Так, у них погана економічна програма. Але ніхто не вербуватиме з їхнього середовища міністрів економіки. Для цього є пан Яценюк, у нього багато фахівців, вони розберуться. Западненці заберігають свій дух протесту. І Олег Тягнибок зі своєю партією — це те, що від цього залишилося. Я бачила їхні газети з тризубом на обкладинці. Це надійні люди. Їх не купиш. У них є переконання, в Раді вони не завадять. Це шелення від радянської зарази і це подолання радянського минулого», — зазначила правозахисниця.

* * *

Майбутнє Всеукраїнського об'єднання «Свобода» залежить від спроможності його парламентських представників довести здатність відстоювати інтереси усієї України — і українів, і російськомовних громадян. На цьому наголосив Радіо «Свобода» член ініціативи «Перше грудня» писменник і публіцист Юрій Щербак.

«ВО «Свобода» отримала серйозний виклик, потрапивши до парламенту. Тепер ця партія має довести, що вона є всеукраїнською, що вона захищає не лише етнічні чи мовні інтереси (хоча це дуже важливо), але й інтереси соціальні. Це інтереси і українів, і російськомовних. Це інтереси шахтарів, чорнобильців, це інтереси різних соціальних верств з усіх регіонів України», — сказав Юрій Щербак.

За його словами, керівництво ВО «Свобода» має бути готовим до провокацій антиукраїнських сил і втратити своїх партійців від проявів ксенофобії. «Свобода» має діяти у рамках справжнього українського патріотизму», — наголосив член ініціативи «Перше грудня».

За його словами, ЮНЕСКО розглядає заявки від країн від 2 до 15 років. Багато це залежить від того, як підготовлені подання і чи змогла країна довести, що той чи інший об'єкт є унікальним для світу.

Поданий до Попереднього списку від України об'єкт «Історичне середовище столиці кримських ханів у місті Бахчисарай» є розширенням номінації «Бахчисарайський палац кримських ханів», що перебуває у Попередньому списку від України з 2003 року. Зокрема, до складу розширеної номінації, крім Бахчисарайського ханського палацу, увійшли печерне місто Чуфут-Кале з прилеглою історичною місцевістю Салачик, стародавній мембр і шість середньовічних гробниць-діорбле у палацовому оточенні та історичній місцевості Ески-Юрт.

Поданий до Попереднього списку від України об'єкт «Культурний ландшафт «печерних міст» Кримської Готії» є новою номінацією, що складається із залишків стародавніх міських поселень Мангуп-Кале та Ески-Кермен, а також гірського ландшафту в оточенні цих пам'яток, розташованих у Бахчисарайському районі Криму.

МОРАТОРІЙ НА ПРОДАЖ ЗЕМЛІ ПРОДОВЖЕНО ДО 2016 РОКУ

Верховна Рада України ухвалила закон «Про внесення змін до Земельного кодексу України (щодо обігу земель сільськогосподарського призначення)». Як передає кореспондент УНІАН, за це рішення проголосували 269 народних депутатів із 348 зареєстрованих у сесійній залі.

Даним законом передбачено продовження мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення до 1 січня 2016 року.

Законом також передбачено внести зміни до розділу X «Перехідні положення», згідно з якими до набрання чинності законом про обіг земель сільськогосподарського призначення забороняється внесення права на земельну частку (пай) до статутних капіталів господарських товариств.

60% УКРАЇНЦІВ ВВАЖАЮТЬ ГОЛОДОМОР 1932-1933 РОКІВ ГЕНОЦИДОМ

Згідно зі зведеннями результатами дослідження, проведених Соціологічною групою «Рейтинг» упродовж 2010-2012 років, більшість українців погоджується з твердженням, що Голодомор 1932-1933 років був геноцидом українського народу.

Кількість противників визнання Голодомору геноцидом упродовж 2011-2012 років зменшилася на третину. Так, у жовтні 2012 року 59% опитаних погодилися з цим твердженням, натомість не погодились 22%. Не визначились з цього питання 19% опитаних, свідчать результати дослідження, передані УНІАН.

При цьому соціологи звертають увагу на коливання громадської думки у ставленні до цього питання. Так, у березні 2010 року з тезою про геноцид погодились 61% опитаних, у січні 2011 року їхня кількість зменшилась до 53%, а вже у квітні 2011 року кількість тих, хто визнає Голодомор геноцидом, зросла до 58%. Упродовж цього року підтримка даної тези становила майже 60%.

При цьому кількість противників визнання Голодомору геноцидом упродовж 2011-2012 років зменшилася на третину — з 34 до 22%.

Тезу про геноцид поділяють близько 80% мешканців Заходу, Центру та Півночі, а також більше половини Півдня, третина — на Сході та кожен четвертий мешканець Донбасу.

З тезою погоджуються усі без винятку вікові категорії населення, при цьому найбільше невизначених — серед молоді (25%). Мешканці сіл більше згодні з тезою про геноцид, аніж мешканці міст (64% проти 57%).

*** Аудиторія дослідження: населення України віком від 18 років і старше. Метод дослідження: особисте формалізоване інтерв'ю згідно з опитувальником (face to face).

У КОГО ПЕНСІЯ НАЙВІЛЬША?

Найбільший розмір середньої пенсії в Україні у колишніх народних депутатів — 15 тис. 624 грн. Про це повідомили УКРІНФОРМу в прес-службі Пенсійного фонду України.

У Пенсійному фонду уточнили, що таку пенсію відповідно до закону «Про статус народного депутата» в Україні загалом отримують 964 особи. На другому місці знаходиться 1 тис. 404 суддів, які вийшли на заслужений відпочинок згідно із законом «Про статус суддів». Середній розмір їхніх виплат становить 7 тис. 575,77 грн., а на третьому місці — майже 6 тисяч прокурорів, чия середня пенсія дорівнює 6 тис. 588,49 грн. Інє пенсійне забезпечення регламентується законом «Про прокуратуру».

У прес-службі ПФ також зазначили, що середній розмір української пенсії на 1 жовтня 2012 року становить 1438,3 грн., а кількість осіб, чиї виплати не перевищують 1 тисячу гривень, з початку року скоротилася більш ніж удвічі і нині нараховує майже 3,19 млн. пенсіонерів. Станом на 1 січня 2012 року кількість таких осіб становила понад 7,5 млн.

МІНКУРОРТІВ КРИМУ ОПУБЛІКУВАЛО СПИСОК «ЗИМОВИХ» САНАТОРІЇВ

Міністерство курортів і тури

ГОЛОДОМОР БУВ ГЕНОЦИДОМ

ІСТОРИК ПОРІВНЯВ ГОЛОДИ В УКРАЇНІ ТА КАЗАХСТАНІ

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

«Дуже вражаюча різниця — казахів, на відміну від українців, ніхто не зупиняв. Відомо, що коли ми говоримо про ознаки геноциду, то головною є зумисні дії влади на знищенні певної групи населення. Казахська влада не приймала рішень, щоб заборонити виїзд казахів. Були постанови у Москві, зокрема постанова від 22 січня 1933-го, але вони не стосувалися Казахстану. Вони стосувалися чітко Кубані і селянства УРСР. Інших регіонів Радянського Союзу не зачіпали. Крім того, була команда з Москви примати казахів у інших регіонах і таким чином рятувати від голоду. Є також документи, коли казахська влада у 1933-му просила сусідні регіони не повергати у Казахстан людей, бо там ще були «продовольчі труднощі».

Володимир Сергійчук заперечує думку про те, що Голодомор був наслідком непрофесійної політики радянського керівництва, оскільки бачить кардинальну різницю у діях центральної влади щодо різних регіонів. «Йдеться не лише про фізичне знищенні українців — а це перша ознака геноциду. Їх не пускали в інші регіони і не давали можливості виміняти або іншим чином отримати хліб, як пускали казахів, — друга ознака. Влада не звернулася до світового співтовариства, щоб надати допомогу голодуючим українцям, тобто свідомо промовчала — третя ознака геноциду. У звязку з Голодомором було припинено українізацію — четверта ознака».

На останній тезі історик зупинився окремо. Він згадав Постанову ЦК ВКП(б) про припинення коренізації у звязку з нездовільненою здачею планів хлібозаготівлі 14 грудня 1932 року та її наслідки, зокрема згортання українізації не лише в УРСР, але і в кубанських станицях — закриття українських шкіл, театрів та інших україномовних установ.

В. Сергійчук підкреслює, що ця постанова стосувалася і Смоленщини — білоруських етнічних районів. Однак там не було припинено діяльність жодної білоруської школи чи білоруської організації, які почали діяти в рамках коренізації. Таку політику щодо українців В. Сергійчук вважає ознакою «духового геноциду», оскільки вона безпосередньо була пов’язана з політикою голоду.

«ЛАМАЛИ НЕ ЛІШЕ ТІЛО І ДУШУ, АЛЕ Й МОВУ»

СПОГАДИ ОЧЕВІДЦЯ ГОЛОДОМОРУ
Видавництво «А-ба-ба-ла-ма-га» опублікувало мемуари колишнього українського селянина Дмитра Гойченка (1903-1993), який останні роки життя провів у Сполучених Штатах. Книга має назву «Красний апокаліпсис: Сквозь голодомор и раскулачивание».

«Це унікальні свідчення про страшні часи радянської колективізації та Голодомору в Україні (південно-східні області, Одеса, Кіїв та Кіївщина). На відміну від художніх творів Барки чи Багряного, в історичній мемуарній літературі практично не збереглося настільки детальних, як у цій книзі, описів людиноненависницького комуністичного режиму», — сказано в анотації до видання.

Рукописи були виявлені 1994 року в емігрантському архіві Сан-Франциско.

Директор видавництва Іван Малкович заликає читачів детально ознайомитися з книгою, щоб не пропустити деталей:

«У книжці багато коментарів та приміток Павла Проценка. Описаній весь життєвий шлях Дмитра Гойченка, тому не потрібно поспішати, читати дізнається про всі події. Рукописи були абсолютно випадково знайдені в американському архіві, довго встановлювали їхнє походження, кому вони належать. Їх опублікували вперше у Москві 2006 року, але малим накладом».

До слова, спогади Гойченка є першою книгою, яку «А-ба-ба-ла-ма-га» видало російською мовою.

«Дуже страшні рукописи насправді, і читати їх страшно, — додає пан Малкович. — Вони написані російською мовою. Ми вирішили видати їх мовою оригіналу, оскільки дуже цікаво дослідити мову тексту — українізми, які там зустрічаються. Там видно як ламають не лише тіло й душу, але й мову».

«Автор цих беззінічних свідчень, сам родом із селян, волею долі опинившись у лавах війовничих гнобителів свого стану, робів успішну кар’єру. Належачи до партійно-радянської номенклатури, він володів різноманітною інформацією про становище в суспільстві. Поступово прозріваючи, Гойченко напружену дивлявся і аналізував усе побачене й пережите. Це зробило його мемуари справжньою енциклопедією трагічного українського буття епохи Голодомору», — зазначають видавці.

<http://gazeta.ua/>

Пам'ять

KC

ВОНИ РЯТУВАЛИ ЛЮДЕЙ В ЧАСИ ГОЛОДОМОРУ...

Історики зібрали та упорядкували список людей, які допомагали українцям вижити під час Голодомору-геноциду 1932-1933 років. Всього до переліку доброчинців увійшло півтори сотні імен. Кожен з них, жертвуючи власним здоров'ям та комфортом, а часто й ризикуючи життям, рятував голодаючих від страшної смерті.

Роботу над списком ще в 2009 році розпочав Український інститут національної пам'яті в рамках всеукраїнської акції «Людяність у нелюдяний час». Тоді історики отримали значну кількість листів зі спогадами врятованих про своїх рятувників, а також очевидців доброчинності.

«Ті, хто серед хаосу, не скінченних смертей і страху, не злякалися, не втратили людської гідності й простягнули руку допомоги пріреченим, були серед різних верств населення. Це і вчителі, лікарі, священники. Окремо потрібно сказати про місцевих керівників: голів колгоспів, сільських рад, бригадирів, директорів підприємств та шкіл, багато з яких зробили все можливе для порятунку односельців. Нерідко наслідком такої допомоги ставали фатальними для самих керівників. Потриє все, їхні мужність збереглася в народній пам'яті, й досі мешканці українських сіл пам'ятають

своїх рятувників», — розповів один з упорядників списку історик Володимир Тиліщак.

Наприклад, голова колгоспу «Незаможник» у селі Великий Хутір на Черкащині Яків Дробот

організував громадську кухню, на якій роздавали хліб тим, хто найбільше потребував, а також дитячі ясла для сиріт та бідних.

Директор школи села Дударків на Кіївщині Василь Івчук

організував у школі харчування для школярів усіх класів, завдяки

чому протягом 1933 року врятував від голодної смерті всіх дітей

шкільного віку цього села.

На Миколаївщині лікар Іван Каргава з смт. Березнегувате рятував життя хворим, продовжуючи їм перебування у лікарні, де надавалося харчування. Він також ділився з хворими харчами з власного пайка.

Були неподіноки випадки, коли бездітні сім'ї брали до себе

сиріт чи дітей із багатодітних ро-

дин, в яких уже не було нічого їсти. Завдяки цьому діти виживали. Ті родини, які тримали корів, ділили молоко не лише серед своїх, але й віддавали опухлим з голоду сусідам.

Цей список стане частиною книги «Людяність у нелюдяний час», яка наразі готується до друку. Упорядники — історики Володимир Тиліщак та Вікторія Яременко. З повним списком можна ознайомитись на сайті Центру дослідження визвольного руху — <http://cdvr.org.ua/node/1838>.

Цьогорічна громадська кампанія до Дня вшанування пам'яті жертв Голодомору присвячена якраз тим, хто в роки геноциду рятував співвітязів від страшної смерті. «Коли вбивали голodom, поділитися хлібом було подвигом. Долі цих людей нагадують нам, що геройзм можливий завжди», — говорить історик, член Громадського комітету Володимир В'ячеславович. Учасники Громадського комітету наголошують, що без знання таких праведних людей-доброчинців у часи Голодомору національна пам'ять про цей злочин проти українського народу буде неповною.

РОСІЯ БЕРЕТЬСЯ СПРОСТУВАТИ «ВИНЯТКОВИЙ ХАРАКТЕР» ГОЛОДОМОРУ

Федеральне архівне агентство Росії завершує підготовку тритомника, який спростовує «винятковий характер» голоду в Україні в 30-х роках. Як передає власний кореспондент УНІАН у РФ, про це сказав заступник керівника Федерального архівного агентства Володимир Тарасов під час «круглого столу» на тему: «Про протидію спробам фальсифікації історії народів на шкоду інтересам Росії», що пройшов у Раді Федерації РФ.

«Росархів виступив ініціатором ряду інформаційних заходів щодо проблеми голоду в СРСР. Звичайно, це була реакція на ті події, які відбувалися в Україні. Для того, щоб нейтралізувати те, що там робилося, ми підготували спеціальний DVD-диск «Голод у СРСР» і видали ці документи англійською мовою», — сказав В. Тарасов.

«Випустили одніменний збірник російською мовою і зараз завершуємо підготовку фундаментального наукового видання — тритомного збірника документів «Голод у СРСР. 1929-1934 роки». Перші два томи вже видано — ці документи наочно спростовують стереотип, що утвердився в Україні, про винятковий характер голоду в колишній Українській РСР», — сказав він.

За його словами, історія залишилася «тим полем, на якому ведеться ідеологічна боротьба, де деякі сторони, відстоюючи свої інтереси, не пребувають фальсифікаціями». Росархів прагне створити умови, щоб дослідники мали доступ до першоджерел, повідомив В. Тарасов, водночас зауваживши, що дуже великий обсяг документів продовжує залишатися секретним. «На даний час у Росархіві зберігається 42 млн. справ, з них 1,6 млн. — на секретному зберіганні», — сказав російський чиновник.

Довідка УНІАН. Голодомор 1932-1933 років — масовий, навмисно організований радянською владою голод, який спричинив багатомільйонні людські жертви в сільській місцевості на території Української РСР. Голод настав унаслідок спланованої конфіскації урожаю зернових і всіх інших продуктів харчування у селян представниками радянської влади, що привело до бівства селян голодом у мільйонних масштабах, при цьому радянська влада мала значні запаси зерна в резервах і експортувала його за кордон.

Причини цього масового злочину ніколи в СРСР не розслідувалися і ніхто з можновладців, причетних до злочину, не поніс покарання. Впродовж десятиліть масове вбивство людей штучним голодом не лише навмисно замовчувалося радянською владою, про нього взагалі заборонялося де-не будь згадувати. У 2003 році український парламент назвав, а в 2006-му — офіційно визнав Голодомор геноцидом українського народу. 24 країни офіційно визнали Голодомор геноцидом українського народу.

13 січня 2010 року Апеляційний суд Києва визнав керівників більшовицького тоталітарного режиму винними в геноциді в Україні у 1932-1933 роках. Кримінальну справу поширила і розслідувала СБУ за фактом здійснення Голодомору-геноциду в Україні у 1932-1933 роках. Рішенням суду були підтвердженні виновність слідчих Служби безпеки України про організацію здійснення в 1932-1933 роках на території УРСР керівництвом більшовицького тоталітарного режиму — генеральним секретарем Центрального комітету Всесоюзної комуністичної партії більшовиків (ЦК ВКП(б)) Йосипом Сталіним (Джугашвілі), членом ЦК ВКП(б), головою Ради народних комісарів (СРСР) В'ячеславом Молотовим (Скрябіним), секретарями ЦК ВКП(б) Лазарем Кагановичем і Павлом Постишевим, членом ЦК ВКП(б), генеральним секретарем ЦК Комуністичної партії більшовиків України (КП(б)У) Станіславом Косюром, членом ЦК ВКП(б), головою Ради народних комісарів УРСР Власом Чубарем і членом ЦК ВКП(б), другим секретарем ЦК КП(б)У Менделем Хатаєвичем геноциду української національної групи, тобто штучного створення життєвих умов, розрахованих на їх часткове фізичне знищенні.

Згідно з висновком судової науково-демографічної експертизи, проведеної в ході досудового розслідування Інститутом демографії та соціальних досліджень ім. Птухія Національної академії наук України, в результаті геноциду в Україні загинуло 3 млн. 941 тис. осіб.

Суд констатував, що Й. Сталін (Джугашвілі), В. Молотов (Скрябін), Л. Каганович, П. Постишев, С. Косюр, В. Чубар і М. Хатаєвич скільки злочин геноциду, передбачений ч. 1 ст. 442 Кримінального кодексу України (геноцид), і закрив кримінальну справу у звязку з їх смертю.

АМЕРИКА — НЕ РОСІЯ!

Щонайменше дві тисячі осіб зібралися минулі суботи в Нью-Йорку для вшанування жертв Голодомору українського народу. За словами організаторів — Українського Конгресового Комітету Америки — цю акцію українці хотіли поширити інформацією про трагедію українського народу та продемонструвати єдність між соб

«ГОЛУБИЙ ЕКРАН» ЗАПАЛЮЮТЬ ТІ, ХТО СВІТИТЬСЯ ІЗСЕРЕДИНИ...

До кабінету генерального директора Держтелерадіокомпанії «Крим» Степана Гулеватого прийшла із наміром привітати його з Днем працівників радіо, телебачення і зв'язку (16 листопада) та Всесвітнім днем телебачення (21 листопада) напередодні першого зі свят. І, звичайно ж, хотілося познайомитися з новим керівником близче та познайомити з ним наших читачів, а також і з діяльністю ДТРК «Крим», відомою мені лише іззовні.

— Коли мене призначили на цю посаду (а сталося це у вересні), в Інтернет-мережі проросійські радикали називали мене бандерівцем, а проукраїнські звинувачували у закритті україномовних програм, зросійщенні радіотелефіру, — розповідає Степан Степанович. — Були і натяки на мою некомпетентність, зокрема, під назвою «Тернопільський агроном очолив телебачення». А я дійсно за першою освітою — агроном, але це мені не заважає вже понад 15 років працювати на телебаченні, у тому числі й на керівних посадах. До речі, маю їх фах політолога, який одержав у Таврійському екологічному інституті.

І хоча мій співрозмовник намагається ставитися до всього цього з гумором, та важко не відчути, що автор «тернопільського агронома» зробив-таки йому боліча, на що, власне, і розраховувалося. Життєва ситуація Степана Степановича дійсно непроста: етнічний українець, народившись і здобувши початкову освіту в Сімферополі, жив він на Тернопільщині, там же закінчив сільськогосподарський радгосп-технікum і два роки, аж до розпаду Радянського Союзу, заодно і колгоспів, пропрацював на селі агрономом. Та разом з втратою роботи розпочався і його злет. І ось тепер Верховна Рада Криму майже одностайно затвердила його на нинішній посаді, і він мусить змінювати мовні пропорції телефіру відповідно до статистичних даних, себто опитування громадян. Тож з'ясувавши, який відсоток із них визнає мовою спілкування російську, залишити її відповідний відсоток російськомовних передач. Досі ж, як повідомив Степан Степанович, україномовний телефір становив 50% усього ефірного часу, російськомовний — 45%, кримськотатарською мовою — 5%.

— То, виявляється, з українською мовою на ДТРК «Крим» доведеться зовсім розпрощатися, бо і етнічні українці з російською мовою не мають проблем, хіба що особливо принципові (а їх одиниці) забажають слухати передачі саме свою рідною мовою, і це буде не більше одного відсотка? — не приковуючи розчарування, прокоментувала я почуте і подумала, як би почувалася на

Хто ж він, цей молодий і присмінний керівник? Що від нього очікувати телеглядачам і, зокрема, нашій українській кримській громаді у світлі нещодавно ухваленого мовного закону? Отже, розпочну звіт про нашу зустріч саме з останнього, особливо цікавого для мене і не тільки, моменту. А претензії до ДТРК «Крим» таки маю, чого варта лише передача «Відкриття політика», де провідна роль належить найгорластишим українобоям Криму.

місці Степана Степановича.

— Ні, недоведеться, ми ж державна телерадіокомпанія і мусимо відсторювати державні інтереси, — спробував заспокоїти мене генеральний директор.

Та я не заспокоїлася, бо й сама за двадцять років праці в редакції доклада багато зусил, аби українська мова перестала нарешті викликати у кримчан роздратування, і люди, якщо й не прийняли її до себе у серце, то змирилися з її існуванням десь поряд. І тепер все досягнуте буде майже миттєво зруйноване? Звичайно, я розумію, що керівництво ДТРК «Крим» тут ні при чому, що вирішувалося все це у Києві, і краще вже хай цими питаннями займається українець Степан Гулеватий, ніж якийсь українобой, але...

І процес рухається. Сьогодні вже повернуто зареєстрований російською мовою логотип телерадіокомпанії, у відповідність до нього приводиться і україномовна ліцензія. Та, на щастя, це далеко не єдине, чим перевертається керівництво. Знаю, що на Степана Степановича з великою надією дивиться його колектив, у тому числі й україномовні працівники, оцінюючи його як людину прогресивну, таки дійсно компетентну (муши розчарували тих, хто піддавав її сумніву), що з його іменем пов'язані великі очікування, і це — небезпідставно. А ще — його не зіпсували ні гроші, що має від власного бізнесу, ні керівні посади, які пробуджують в людях на найкращі інстинкти. Схоже, в душі він лишився тим самим хлопцем, котрий увібрал у себе звичай і традиції українського села, де всі знайдуть і всі рідні.

Та чи не час передати нарешті «мікрофон» Степану Степановичу, аби він сам розповів про себе?

— Мой бабуся і дідусь, як і маті, родом із Тернопільщини, села Мельниця-Подільська, батько та його рідня — із Хмельниччини (с. Бубнівка). Досить тривалий час ми жили в Криму у с. Молодіжне (Сімферополь). Коли материним батькам стало важко жити одним, бо стали вже старенькими, на сімейній раді ми вирішили переїхати до них. Лише в 1996 році я повернувся до Сімферополя. Працював на різних роботах, зокрема, вантажником та агентом з реклами. Та

якось довідався про набір телеведучих на «Чорноморку». Конкурс був шалений: у результаті майже із сотні відібрали чотирьох, у тому числі і мене. Спочатку працював у комерційному відділі з реклами. А у 1998 році в Криму відкрилося представництво телеканалу «Інтер». Подався туди і став топ-менеджером, а вже з наступного року — медіадиректором представництва, яке незабаром і очолив. На сьогодні кількість його працівників зменшилася з вісімнадцяти до восьми. А мене навесні минулого року призначили першим заступником генерального директора ДТРК «Крим», відтак постало питання про мою теперішню посаду.

— Кожен керівник привносить в роботу складу щось своє. Що вам би хотілося змінити, удосконалити, а що — залишити таким, як і раніше?

— Звичайно, у мене теж є своє бачення, свій стиль роботи. Працювати маю намір як над наповненням програм, так і над іміджем телерадіокомпанії. Втім, що на першому завданням став для мене ремонт, бо завалився дах, потребував ремонту хол, накопичилося багато невідкладних господарських справ. Зараз дах вже відремонтовано, на 80% завершенні роботи в холі, але на все це потрібні чималі кошти...

— Про це має подбати держава чи слід заливати спонсорів?

— Чим більше джерел фінансування, тим кращий результат. Не соромлюся звертатися по допомозу до Верховної Ради Криму та Ради міністрів. І, спасибі, мені не відмовляють. Тільки Рада міністрів виділила нам 5,9 млн. гривень на оновлення техніки, застарілої як фізично, так і морально.

— То ви ж тепер просто не маєте права слова сказати проти кримської влади, що б там не кoїлося!

— Але ж, якщо заслуговують, критикуємо. Є у нас, зокрема, передача «Який він, кримський чиновник?». Думаю, не всі її герої лишаються задоволеними. А ще висвітлюємо перевірки держспоживінспекцією закладів, що реалізують непродуктові товари, якот: паливо-енергетичний комплекс, магазини «Вольтарт», «Метроп». Там нам теж бувають не дуже раді. Щодо напрямків роботи, то

розвиваємо свій сайт. Нині його відвідує за добу до 2 тисяч і більше тих, кого цікавить життя в Криму. Тільки зараз нас дивляється у Франції, Ізраїлі, Південній Африці та Саудівській Аравії. Намагаємося повернути популярність і кримському радіо. Щогодини тепер можна почути кримські та українські новини. Більше новин транслюватимемо і в телебаченні, для цього редакція інформації збільшиться вдвічі і нарахуватиме 36 працівників. Розставимо камери по всюму Криму, аби вживи 12 разів на добу можна було показувати, що іде відбувається. Збільшиться й тривалість транслювання новин українською та кримськотатарською мовами. Зарах проводимо кастинги, набираємо необхідних співробітників. Втім, щоб втілити в життя все, що сьогодні заплановано, знадобиться близько двох років.

— Вашим бойовим хрещенням на нинішній посаді стали вибори до ВР України. Як ви їх пережили і які про них думки?

— Не скажу про всю Україну, але в Криму, на мою думку, вони пройшли належним чином. Через Держкомтелерадіо нам було передано установку від Президента, аби ми сприяли тому, щоб вибори були чесними і прозорими і щоб незалагажовано показувати те, що є, надавати слово всім політичним силам. З 19 до 22 години державним коштом надавалася можливість виступити всім кандидатам в депутати (а їх було 230). Окрім оплачених 20 хвилин можна було одержати додатковий час для само реклами, тільки вже за власні гроші, згідно з тарифом. Але наші запрошення виступити в прямому ефірі ні кандидати від різних політичних сил, ні самовисуванці так і не почули. А хто почув, того щось не відштовувало, отже, так ні з ким і не домовилися. Взагалі, кандидати від Партиї регіонів були сильними і добре поголосували для того, щоб мати той результат, на який і роз-

раховували. На відміну від «Чорноморки», яка була рупором БЮТу, та «Неаполя», що явно симпатизував партії «УДАР», ми нікому не підспівували.

Вважаю, що журналістам слід просто об'єктивно подавати інформацію, не нав'язуючи власної оцінки тих чи інших подій. Пригадую, як у 1996 році, в період повної розрухи господарства, в Сімферополі відбувся ярмарок сільгоспіробників. Це на той час було так обнадійливо, справжнє досягнення, справжній прорив! А журналістка все звела на нівць, подала в негативному світлі.

Особисто я також була свідком подібної ситуації, переглянувши сюжет, присвячений прес-конференції, на якій побувала теж. А ось що «Кримської світлиці», то чи можемо ми відсторонено інформувати читача, виконуючи тільки номінативну функцію? Адже нашу газету багато хто вважає свою порадницею, подругою, яка завжди готова почути заповітне і висловити — теж. Тому, думаю, кожна ситуація — особлива, і якщо тележурналістів телекомпанії називають «підставкою до мікрофона», то в газеті «правді» роллю підставки ніяк не відбудеться. А щодо об'єктивності, то до цього, попри власну позицію, треба прагнути максимально.

На прошання я попросила Степана Степановича сказати, що ще, окрім цієї непростої роботи, для нього найважливіше у житті.

— Моя родина, яку я дуже люблю, — відповів Степан Степанович. — Це дружина і двоє діток, очікуємо на третю. Вдома мене завжди розуміють і підтримують, хоча й рідко я там бываю.

Сподіваюся, що з часом такою ж доброю родиною стане для генерального директора і весь його робочий колектив у 316 осіб, який його розумітиме і підтримуватиме. А в ідеалі — і всі телеглядачі та радіослухачі ДТРК «Крим»...

Тамара СОЛОВЕЙ

ПЕРЕХІДНІ МЕДІА: МІЖ ВАРВАРАМИ Й ФЕЙСБУКОМ

У вересні, виступаючи з лекцією перед студентами та гостями Школи журналістики Українського католицького університету, відомий російський журналіст Валерій Панюшкін заявив: «Якщо ви читали тексти про хворих дітей, які я публікую в «Коммерсанте», я знаю, на якому місці ви почали плакати. І я знаю, як це зробив. І можу навчити так робити за п'ять академічних годин». Керівництво Школи журналістики війшло гостя на слова, й у листопаді він повернувся до Львова надовше, щоби стати гостем викладачем. Студентам під його керівництвом довелося слухати класичну музику й навіть співати. Перш ніж відлєтіти до Москви, Валерій Панюшкін розповів про нові, умовно незалежні (а насправді часто залежні) осередки журналістики, що виникли останніми роками в Росії. У деяких із них Валерій має авторські проекти.

Цей тип ЗМІ, що розвивається переважно в онлайні, Валерій називає переважними медіа. За його словами, традиційні медіа ще не можуть зайняти їхню нішу. Поки телебачення транслює «чорнуху» та згуртує некритично налаштовану масу людей, на противагу йому переважні ЗМІ творять нове інформаційне середовище. В цьому їм допомагають вихідці з традиційних медіа, які не змогли працювати в умовах несвободи, окозамилювання та свавілля теленачальників.

налашті з ім'ям, що озвучують новини та коментарі.

...У Нижньому Новгороді, розповідає Панюшкін, є успішний молодіжний телеканал, який транслює соціальний реп у дусі «банду Путіна під суд», а в перервах вмікає записи проєкту «Гражданін поет». Власник каналу — лідер пропутінського руху «Наши» Василь Якеменко. Причина, припускає журналіст, у тому, що у верхах зрозуміли: іхня громіздка інформаційна машина не працює, а лише імітує роботу. Тож потрібно створювати чи підтримувати інші, справжні медіа. При цьому ніхто з них не намагається зробити, приміром, НТВ хоч трохи об'єктивнішим чи запросити ліберальних ведучих на канал «Россія». Надія на те, що великі телеканали вилікуються, знову візьмуть на роботу професійних журналістів, в їхньому ефірі буде можливе щось на кшталт програми «Намедні» Парфьонова, Валерій Панюшкін не має. «Я думаю, — каже він, — що з'явиться якесь зовсім інше інформаційне середовище. Натомість великі канали й газети остаточно перетворяться на цирк потвор».

«З одного боку — дике поле, в якому живуть страшні варвари, які дивляться по телевізору, як ві

Після публікації статті «На свята східняків краще возити не до Львова, а в центральну Україну...» я деякий час розмірковував: а чи не забагато ми із сімферопольцем Віктором Сидоренком беремо на себе? Чи не образиться на нас керівництво Українського католицького університету, яке давно пропагує ідею поїздок молоді в Галичину. Саме УКУ зробив перші конкретні кроки у цій справі. Завдяки акціям католицького університету в мене з'явилася багато друзів у Одесі, Запоріжжі, Харкові, Бердянську... Деято з них почав передплачувати «Кримську світлицю». На щастя, мої побоювання виявилися марними. Першим на згадану статтю відгукнувся Мирослав Маринович, відомий філософ, правозахисник, віце-ректор Українського католицького університету. На моє запитання, чи не ображась його, львів'янин, таке патріотичне «передягування ковдри», пан Маринович відповів:

— «П'емонт» — не Львів, а Вінниця? Ні, пане Сергію, така постановка питання мене не ображає, а навпаки — тішить. Якщо не торкатися самого терміну «П'емонт», а говорити про національне відродження як явище, то я ще 2005 року під час акції «Різдво — разом» говорив харків'янам, що очікую, аби вони, повернувшись додому, розпитали своїх бабусь, як сваткували колись у їхньому регіоні. А потім запросили через кілька років нас, галичан, на свято «Великден — разом» у Харкові. Ваш матеріал дає надію...

Тарас Ткачук,
філолог, м. Вінниця:

— Приємно було почути гарні слова про Вінницю! Думаю, головний акцент зроблено правильно: якби наші люди більше подорожували, особливо по Західній Україні, то менше було б усіляких міфів про бандерівців.

Я з великом задоволенням їджу у справах до Тернополя і відпочиваю там дуже: навколо привітні люди, які розмовляють гарною українською з домішками діалекту, але приемного для слуху. А під час свят атмосфера взагалі якась особлива, набагато краща («домашніша»), ніж, наприклад, в Америці, де гарний антураж, але дистанцію усі тримають жорстко (правда, з усмішкою). Зрештою, усе пізнається в порівнянні. Тому й потрібно пропагувати цікаві тури по Україні. Тільки хто це буде робити?

Олекса Різників,
письменник, м. Одеса:

— Чудово, пане Сергію! Я сам колись возив дітей до Львова, Чорткова тощо. Це було неймовірно цікаво! Але якщо до Вінниці та Черкас возити дітей, то треба, щоб місцеві «рухівці» або «свободівці» знайшли кілька десятків родин, готових прийняти гостей. У нас така багата на історію країна... А там десь музеї Коцюбинського, а там Шевченка, а у Вінниці Кобець відкриває чудові пам'ятники... Отже, ідея «Кримської світлиці» чудова, я обома руками — за!!!

Катерина Галушко, студентка факультету журналістики Львівського національного університету ім. Івана Франка:

— Вінниця — це добре, але чому ми забуваємо про Черкаси? Різні обставини нашого життя дають нам можливість щось усвідомити. Проживаючи «на два міста»: у Львові і в Черкасах, я виокремила для себе поняття «країнового патріотизму», де рідний край для мене — Черкаська область. Вже рівно як чотири роки я маю змогу спостерігати, порівнювати — що й до чого. Знаєте, коли Галичину називають «П'емонтом», то десь в мені озивається, «пробивається» отої країновий патріотизм. Я склонна вважати, що не потрібно чіпляти ярликів, наїйтися з прекрасною метою. П'емонт — п'емонтове! Україні — українське! Кожна область має щось своє цінне — це творить її серце, кожне

Тетяна Авдашкова,
студентка, м. Сімферополь:

— Якщо говорити про моїх родичів, то частина з них приїхала до Криму з Сибіру і Центральної Росії. Я вихована на російських казках, російській класичній літературі. Проте я живу в Україні. Це — моя країна, єдина і неповторна! На щастя, я маю й українське (полтавське) коріння. Це зобов'язало мене знати українську історію, літературу та мову. В Криму є все для щастя! Крим — ідейний, натхненний. У Криму, до речі, кожен може стати поліглотом. Навіщо ненавидіти українську, якщо її можна легко вивчити і полюбити?

Дійсно, проблема кримчан у тому, що вони просто не бачили України...

Це я навіть від себе можу говорити, бо поки не була в Києві, український патріотизм був для мене поняттям абстрактним і навіть дале-

— серед міст з населенням менше 100 000 мешканців — посідає Червоноград, а його голова Ігор Чудійович разом з мером Вінниці Володимиром Громським та іншими відмінами Асоціації голів місцевого самоурядування. Єдине, що мені здивувало, це фраза про те, що 1/3 кримчан не бували за Перекопом! Я знаю, що 3/4 мешканців Далекого Сходу ніколи не перетинали Уральський хребет, але щоб так було погано в нашій ненай-Україні...

Щодо «українізації Криму». Знаєте, як на мене, головний наш ворог не російськомовний на заході сучасної Італії з центром у місті Турин. Упродовж тривалого часу територія П'емонту була роздроблена на окремі феодальні володіння. У 1720 р. П'емонт увійшов до складу Сардинського королівства, на початку XIX сторіччя входив до

Устиновського. Потім на довгі роки настане той «стабілізець», кальку з якого хочуть змінити на українські терени наші можновладці... Але хочу сказати, пане Сергію, що ваші статті та книги додають людям впевненості, що такі зусилля можновладців марні.

Роман Пляцко, доктор фізики, м. Львів:

— Хочу висловити декілька міркувань щодо використання самого терміна «П'емонт» стосовно Львова і Галичини. Спочатку дещо з історії. Із XIII сторіччя П'емонтом називали область на північному заході сучасної Італії з центром у місті Турин. Упродовж тривалого часу територія П'емонту була роздроблена на окремі феодальні володіння. У 1720 р. П'емонт увійшов до складу Сардинського королівства, на початку XIX сторіччя входив до

кове товариство ім. Шевченка, яке згодом почало виконувати функції національної академії наук.

Можливості для українського національного відродження, що існували в Галичині ще до Першої світової війни, активно використовували провідні діячі української культури й громадські та політичні діячі з Наддніпрянської України — тут вони могли друкувати свої літературні твори, вільніше поширювати політичні погляди про необхідність створення самостійної Української держави. Тобто потенціал Галичини як П'емонту реалізовувався спільними зусиллями українців по обидва боки Збруча.

Повернемося до Італії з її П'емонтом. Після того, як у другій половині XIX сторіччя Італія змініла як держава, існування якої не було серйозних загроз, не виникали й ситуації, коли б поширювалися висловлювання на кшталт: «Рим (чи Флоренція, Мілан і т. д.) — новий П'емонт». В Україні з її трагічною історією у ХХ столітті, коли щоразу знову гостро поставало питання національного порятунку, природно виникали думки про необхідність українського П'емонту. Однак навряд чи доцільно цей термін надто часто використовувати в контексті реалій сьогодення. Стосовно ролі Галичини після здобуття Україною незалежності видається більш відповідним термін «форпост». Справді, як показали підсумки усіх виборів, які за цей час відбулись в Україні, сили, що несуть явну чи неявну загрозу національному будтю України як незалежній державі, отримують підтримку лише декількох відсотків виборців — і це незважаючи на розчарування в багатьох партіях і політиках, що змінились за цей період. Водночас слід враховувати, що близькими до Галичини в цьому сенсі є Волинь, Поділля, Київщина та інші регіони центру та півночі України. Зрештою, хоча іншою є ситуація на сході та півдні України, тим більшої уваги та поваги заслуговують ті патріотичні сили — окрім особистості та громадські організації, які є активними учасниками і творчими процесу українського національного відродження.

Приблизно роки два тому довелось спостерігати цікаву ситуацію. У кафе в центральній частині Львова зайшов дитячий письменник — гість із Києва, поважного віку, не депутат і не з тих, кого можначасті бачити на телекранах. Бармен дружньо привітався із словами: «Я Вас знаю, приємно зустрітися...» і про всякий випадок запитав, чи не помилився. Помилки не було. Мало того, відвідувач, який стояв у черзі безпосередньо за письменником, ще на мить раніше упізнав його лише за зачіскою, зі спини. Звичайно, було б перебільшенням тільки за цим епізодом твердити про високу ерудованість пересічних львів'ян у царині української культури. Тим не менше зрозуміло є реакція на описану ситуацію словами: «Ну, Львів є Львів...». Однак небезпідставним є і таке запитання: «А чим гірші Тернопіль, Івано-Франківськ чи Коломия?». Зрештою, не позбавлене сенсу і таке: «Невже Ви думаете, що подібна ситуація фантастична, наприклад, для Одеси?». Не будьмо категоричними...

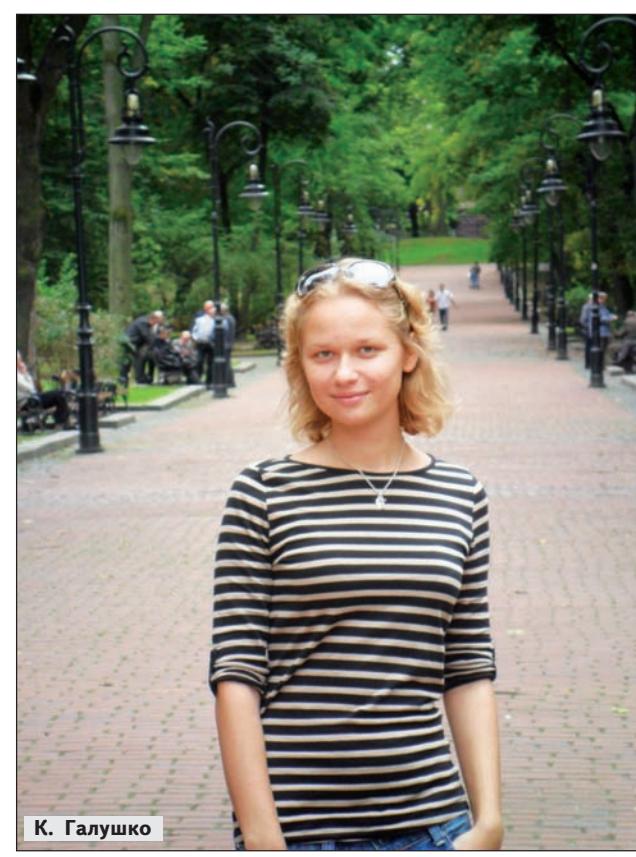
Сергій ЛАЩЕНКО

М. Маринович

ЦЕ, ПЕРШ ЗА ВСЕ, ІАЕЯ ВІДРОДЖЕНЯ

серденько області творить серце України. Не на одну область треба орієнтуватись, а враховувати надбання всіх регіонів, тоді це і буде Велика Україна. Львів у цьому значенні не є окремою Україною, а тільки її частиною. Приємно, що галичани завжди називали Центральну Україну — Великою. Горді, шанобливі у ставленні до свого краю галичані так ставляться до наших земель... Хіба не в цьому увесь сенс? Черкащина — давній край із відголосками Трипілля, край Шевченка із його «ланами широкополими, Дніпром, кручами», ідеїлю вишневого садочка, славою Байди Вишневецького, Івана Підкови, Богдана Хмельницького, Залізняка і Гонти, це слава Холодноярської республіки, оспіваної Горлісом-Горським, це й наш український «Сталінград» — Корсунь Шевченківський... До того ж, 93% населення Черкащини — українці, і це потужний осередок православ'я ще з часів Володимира Великого; це край вільної душі українця — щирої та сильної. Я в жодному разі не хочу применити славу інших областей України, але що ж побориш із тим моїм краївим патріотизмом? Коли широ і відверто говорить про якусь українськість, то не потрібно зупинятись лише на Львові, не потрібно чіпляти на Центральну Україну ярлики «суржиковості», проросійськості, байдужості... Адже й сьогодні Черкащина творить нове й потрібне нашій державі — існує програма «Золота підкова Черкащини», яка розкриває багату історію краю, щороку проводиться етнофестивалі, постійні виступи фольклорних груп, активно зберігається автентична драматургічна спадщина, Черкащина береже й плекає Шевченкове слово. Ні, ми не забули свого коріння, бо як можна жити на такій землі й не шанувати її? Безперечно, наша область зазнала величезного впливу «російськості», і тому, коли порівнюю Черкасія зі Львовом, то дуже хочеться, щоб у нас ставало більше поваги до самих себе, більш отого «черкасько-українського». Ми варти такого пошанування, адже недаремно й галичани кажуть про нас шанобливо: «вони з Великої України...»

К. Галушко

У березні 2001 року я був у відрядженні у Москві. Зустрівся зі своїми університетськими товаришами, випили по кухлю доброго пива... Ось і потягнуло нас на «політичні» розмови:

— А правда ли, что у вас во Львове дошли до того, что запрещают русскую музыку в кафе и ресторанах? (Слід сказати, що це було невдовзі після вбивства композитора Ігоря Білозора, коли особливо ревниви захисники української мови клейли на вітринах кнайп наліпки «Обережно, русифіковано!»).

Тож я і розповів друзям, як усе було, додавши:

— Верите, я с удовольствием попил бы кофейку в кафе, где, например, звучит песня Юрия Визбора или Булата Окуджави.

— То же самое мы бы с удовольствием сделали в Москве, если бы могли, — відповіли мої одногрупники.

Це був час, коли з легкої руки адептів керованої демократії «совок» все більше заполоняв місто моєї студентської молодості. Через півтора року наймолодшою жертвою «Норд-Осту» стане 12-річна донька іншого моого одногрупника — Олексія

(Закінчення. Поч. у № 46)
ДІЇ, ЩО ПІДТВЕРДЖУЮТЬ ГЕНОЦИД УКРАЇНЦІВ

I ЗЛОЧИНІ ПРОТИ ЛЮДСТВА

Численні джерела не лише підтверджують штучний характер голоду як свідомо спланованого Голодомору-геноциду, а й засвідчують антиукраїнську спрямованість зараженої безпредecedентної досі у світі каральної акції, яку можна порівняти лише із комплексними діями Туреччини щодо греків та вірмен. Так, згідно з дослідженнями Д. Білого, оскільки всі репресивні обставини – Голодомор, репресії, депортациі – торкнулися в першу чергу українських районів, в яких українці складали від 30% (Тихорецький район) до 87% (Темрюцький), а загалом у сільській місцевості Кубані, яка була найбільше охоплена Голодомором, українці становили 66,6%, то і відсоток українців серед жертв досягав близько 70%¹⁵. За даними Р. Медведєва, з Кубані було депортовано населення 16 селищ загальною чисельністю 200 тис. осіб, причому М. В. Палібін зазначає, що виселялись і колгоспники – середняки й бідняки. З огляду на це стає зрозуміло, що наплив переселенців з центральних районів Росії на ці території був набагато більшим, ніж в Україні. Якщо в Україну в 1933 р. 329 ешелонами було завезено 21 856 господарств російських колгоспників загальною чисельністю 117 149 осіб, то на Кубань тільки упродовж 1931–1932 рр. прибуло понад 500 тис. переселенців з центральної Росії, значну частину яких складали демобілізовані червоноармійці¹⁶. За даними С. Чорного, від Голодомору на Кубані загинула приблизно половина місцевих українців¹⁷.

Геноцид супроводжувався й лінгвіцидом: згортанням українізації, знищеннем системи україномовної освіти, преси, книговидавництва. За свідченнями С. М. Фатейчева, були репресовані літератори В. Потапенко, Г. Добросок, Т. Іванченко, Т. Строкун, М. Садиленко, Ю. Коржевський, М. Сало, І. Шала, С. Грушевський та інші – майже весь актив української писемницької інтелігенції. Декілька віділів письменників або емігрували у роки війни (В. Очерет-Барка, Д. Нитченко-Чуб, Н. Щербина), або ж були репресовані вже у післявоєнний час (Розуміненко)¹⁸, деякі розпочали писати свої твори російською мовою. Було заборонено випуск двадцяти українських газет і журналів, припинено радіомовлення українською, закрито всі українські школи й ВНЗ, кадровий та учнівський склад педагогінституту, українського відділення робфаку теж було репресовано. Навесні і взітку 1933 р. на задвірках станичних і міських бібліотек Кубані зафіксовано масове спалення україномовної літератури¹⁹. Цей факт засвідчує й один із сучасників поїзд, надалі репресований директор Уманського (Ленінградського) педінститута І. Л. Полежаєв²⁰. Одночасно відбувалось знищення української топоніміки – перейменування виселених селищ: Полтавська стала Червоноармійською, Уманська – Ленінградською²¹, национальних пунктів подавались виключно в російській транскрипції (характерно, що окремі назви залишилися в українській формі, як-от, залишена станція «Ведмидівка» у станиці Медведівській Тимашевського району Краснодарського краю²², залишена станція «Джерелівка»²³ та ін.).

Для кавказького українства наслідки безпредecedентного для всього ХХ ст. геноциду, супроводжуваного етикоцидом і лінгвіцидом, стали прогнозовано катастрофічними. Історик І. М. Скибіцька, яку важко заподілити в упередженості на користь свідомого українства (зокрема, з огляду на її критику громадського комітету «Кубань з Україною», чітко резюмує: «У 1932 р. «українізація» була раптово припинена, змінівшись жорстокою русифікацією. Політика Сталіна перевершила етнокультурну асиміляцію царської влади. В результаті український етнос змінив свою етнічну самосвідомість на російську»²⁴). Отже, в 1932–1933 рр. остаточно реалізовано насильницьку зміну, знищення етноніма тамтешнього

українського населення – на «холів», «малоросів»²⁵, «носіїв малоруської говірки», «нащадків козаків», «русських», «перевертнів»²⁶, навіть «кубаноїдів».

УСВІДОМЛЕННЯ ЗЛОЧИНУ ТА ЙОГО ВИНУВАТЦІВ З БОКУ ЖЕРТВ

Сприйняття вцілілою спільнотою чи її рештками самого факту й характеру репресивних дій щодо себе, їх належної політико-правової оцінки як злочину проти людства, а також адекватне визнання і проголошення спільнотою винуватців цих дій – має важливе значення не лише власне для встановлення винуватців і ступеня їхньої вини, а й для розуміння постгеноцидної сутності соціальної групи: збереження чи втрати нео ознак (а отже, і статусу) колективного суб'єкта права на самовизначення, а також права на належну ком-

двадцяти тисяч жителів станиці Шкуринської в 1932–1933-х рр. вмерло з голоду шість тисяч етнічних українців (козаків): «вимерли Корнієнки, Дриги, Сергієнки, Пилипенки...», в той час як етнічні росіяни залишились живими, осіклики отримували пайки та певну їжу³¹.

На жаль, перебування Кубані поза межами України, значний рівень асиміляції тамтешнього населення, а головне – сучасна державно-політична кон'юнктура в Росії є тими чинниками, які фактично унеможливлюють централізований збір свідчень геноциду, які мали б вагоме юридичне значення. Разом із тим і нині можливим є зібір не просто спогадів постраждалих мешканців, але насамперед свідчень, тобто відомостей тільки і передусім про те, що постраждалі знають зі свого власного досвіду.

ГОЛОДОМОР 1932-33 РОКІВ НА ПІВНІЧНОМУ КАВКАЗІ ЯК ГЕНОЦИД УКРАЇНСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ РЕГІОNU ТА ЗАСІБ ЛІКВІДАЦІЇ СУБ'ЄКТА КОЛЕКТИВНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

пенсацію за геноцидні дії, аж до відновлення попереднього до геноциду становища. Тут потрібно наголосити, що визнання і специфічне сприйняття винуватців геноциду є характерним для всіх без винятку його жертв. Відомою всім залишається позиція вірмен і греків щодо Туреччини, яка не потребує зайвих коментарів. Так само для євреїв беззаперечним є усвідомлення вини державного апарату Німеччини у вчиненні Голокосту, а також причетності до нього (чи, принаймні, злочинної бездіяльності) усього німецького народу. Так, після Голокосту все німецьке асоціювалось для євреїв із жахом нацизму. Тож навіть перше покоління ізраїльтян – вихідців з Німеччини відмовилось від будь-якого збереження німецькомовної спадщини, зокрема, іхні діти вже не знали ані німецької мови, ані культури; непотрібними стали німецькі книги, які продавались в Ізраїлі за безцінь або й взагалі викидалися на смітник²⁷. Прагну до вести, що зазначене усвідомлення винуватців Голодомору є характерним і для українства, зокрема, Кубані як етноісторичного ядра українського населення Північного Кавказу.

Асимільоване українське населення Кубані так само, як і мешканці більшість свідомої в національному сенсі Центральної України, цілковито визнає факт Голодомору та дуже однозначно визначає причетність його причини та інакше причетніх до геноциду суб'єктів, зокрема і колективних. Так, на думку багатьох очевидців, які в «чорноморських» станицях західних окружів Кубані переважало неукраїнське населення, покарання голодом було б не настільки страшним. Визнається також, що війська Червоної Армії закривали доступ передусім до україномовних козацьких станиць²⁸. Інші дослідники засвідчують надзвичайно напружені стосунки в усіх сферах суспільного життя (економічній, освітній, мовній) між постраждалими від голоду станичниками-українцями та прибулими на місце загиблих росіянами. Тут варто згадати статтю російського діяча Г. Померанца щодо змушування дітей, які були нащадками кубанських українців, своїх однолітків (з новоприбулих російських колоністів) до спілкування ще на північної тоді на Кубані українською мовою²⁹. Так само і відносини між дорослими представниками корінного українського населення та приїжджими росіянами характеризувалися ворожністю, недовірою та відвертим протистоянням, яке не відступило й станом на 1989 р.³⁰ Прикметно, спланований характер Голодомору як геноциду передусім української спільноти Кубані визнається також і представниками російського народу, які були очевидцями тих подій. Так, за спогадами матері Анатолія Долгалова, з

характерно, що на відміну від асимільованих вірмен і греків сучасної Туреччини асимільоване українство Північного Кавказу вбереглося від цілковитого злittя із російською більшістю. Російський науковець Д. Н. Ніколаєнко, аналізуючи кубанську статистику етнографічних досліджень В. М. Кабузана, стверджує: знищення української самоідентифікації регіону не передбачало негайної готовності розчинитися у складі великоросів, – а радше означало зміну приналежності усієї групи шляхом її входження (при збереженні внутрішньої цілісності) до «росіян» як наднаціональної категорії, ідентичної в їхньому розумінні політоніму «радянські люди»³².

ВІДПОВІДЛЬНІСТЬ ЗА ГЕНОЦИД ТА ІНШІ ЗЛОЧИНЫ ПРОТИ ЛЮДСТВА

Питання політико-правової відповідальності колективних суб'єктів міжнародного права (держав і народів) на сьогодні залишається не вивченим. Для нього передусім характерна складність визначення суб'єктів і порядку цієї відповідальності за злочини геноциду й інші злочини проти людства. В іншому ж разі очевидним є брутальнє порушення доктринальних та юридичних засад, які виселені до 5 мільйонів австрійських німців з Чехії, а також корінного населення з німецьких територій Сілезії, Померанії та Пруссії за подальшої передачі території Польщі можуть бути лише умовно пояснено необхідністю забезпечення соціального миру, історичними правами Польщі на ці землі. Отже, такі дії щодо Німеччини й німецькомовних іредентистичних спільнот (зокрема австрійців) можуть бути правомірними лише у разі визнання їх формою екстраординарної, легітимованої міжнародним правом, політичної відповідальності етнічних німців за злочини проти людства. В іншому ж разі очевидним є брутальнє порушення доктринальних та юридичних засад, які виселені до 5 мільйонів австрійських німців з Чехії, а також корінного населення з німецьких територій Сілезії, Померанії та Пруссії за подальшої передачі території Польщі можуть бути лише умовно пояснено необхідністю забезпечення соціального миру, історичними правами Польщі на ці землі. Отже, такі дії щодо Німеччини й німецькомовних іредентистичних спільнот (зокрема австрійців) можуть бути правомірними лише у разі визнання їх формою екstraординарної, легітимованої міжнародним правом, політичної відповідальності етнічних німців за злочини проти людства. В іншому ж разі очевидним є брутальнє порушення доктринальних та юридичних засад, які виселені до 5 мільйонів австрійських німців з Чехії, а також корінного населення з німецьких територій Сілезії, Померанії та Пруссії за подальшої передачі території Польщі можуть бути лише умовно пояснено необхідністю забезпечення соціального миру, історичними правами Польщі на ці землі. Отже, такі дії щодо Німеччини й німецькомовних іредентистичних спільнот (зокрема австрійців) можуть бути правомірними лише у разі визнання їх формою екstraординарної, легітимованої міжнародним правом, політичної відповідальності етнічних німців за злочини проти людства. В іншому ж разі очевидним є брутальнє порушення доктринальних та юридичних засад, які виселені до 5 мільйонів австрійських німців з Чехії, а також корінного населення з німецьких територій Сілезії, Померанії та Пруссії за подальшої передачі території Польщі можуть бути лише умовно пояснено необхідністю забезпечення соціального миру, історичними правами Польщі на ці землі. Отже, такі дії щодо Німеччини й німецькомовних іредентистичних спільнот (зокрема австрійців) можуть бути правомірними лише у разі визнання їх формою екstraординарної, легітимованої міжнародним правом, політичної відповідальності етнічних німців за злочини проти людства. В іншому ж разі очевидним є брутальнє порушення доктринальних та юридичних засад, які виселені до 5 мільйонів австрійських німців з Чехії, а також корінного населення з німецьких територій Сілезії, Померанії та Пруссії за подальшої передачі території Польщі можуть бути лише умовно пояснено необхідністю забезпечення соціального миру, історичними правами Польщі на ці землі. Отже, такі дії щодо Німеччини й німецькомовних іредентистичних спільнот (зокрема австрійців) можуть бути правомірними лише у разі визнання їх формою екstraординарної, легітимованої міжнародним правом, політичної відповідальності етнічних німців за злочини проти людства. В іншому ж разі очевидним є брутальнє порушення доктринальних та юридичних засад, які виселені до 5 мільйонів австрійських німців з Чехії, а також корінного населення з німецьких територій Сілезії, Померанії та Пруссії за подальшої передачі території Польщі можуть бути лише умовно пояснено необхідністю забезпечення соціального миру, історичними правами Польщі на ці землі. Отже, такі дії щодо Німеччини й німецькомовних іредентистичних спільнот (зокрема австрійців) можуть бути правомірними лише у разі визнання їх формою екstraординарної, легітимованої міжнародним правом, політичної відповідальності етнічних німців за злочини проти людства. В іншому ж разі очевидним є брутальнє порушення доктринальних та юридичних засад, які виселені до 5 мільйонів австрійських німців з Чехії, а також корінного населення з німецьких територій Сілезії, Померанії та Пруссії за подальшої передачі території Польщі можуть бути лише умовно пояснено необхідністю забезпечення соціального миру, історичними правами Польщі на ці землі. Отже, такі дії щодо Німеччини й німецькомовних іредентистичних спільнот (зокрема австрійців) можуть бути правомірними лише у разі визнання їх формою екstraординарної, легітимованої міжнародним правом, політичної відповідальності етнічних німців за злочини проти людства. В іншому ж разі очевидним є брутальнє порушення доктринальних та юридичних засад, які виселені до 5 мільйонів австрій

Беззаперечна впродовж більш ніж ста років концепція приналежності населення Чорноморії до українства визнається російськими «дослідниками» козацтва як «околонаучна точка зорення, повноту отримаючи єтническу, соціальну, культурну і языкову самобутність кубанського казачества», яка «в корне неверна, ибо она совершенно не соответствует действительности»⁴³. Зрозуміло, при цьому ані про етнографічні карти й статистичні дані мовного складу, ані про злочини Голодомору й етноциду — згортання українізації, ані, зрештою, про спалення україномовних книжок — не згадується.

Так само й російські державно-політичні діячі заперечують Голодомор як геноцид українців, підкresлюючи його загальносоюзний характер⁴⁴, а найбільш радикальні їхні представники взагалі відмовляють українцям у визнанні їх як окремого народу⁴⁵. Це легко пояснити у контексті відповідальності за геноцид: допоки існує незалежна держава Україна та самостійний український народ, допоки на рівні світової спільноти зберігаються відомості про проживання в минулому на Північному Кавказі автотонного українського населення, достатньо організованого для захисту своїх прав та політичних вимог, — доти потенційно зберігатиметься перспектива політичної відповідальності Росії за геноцид українського народу загалом і Кубані та всього Північного Кавказу зокрема, аналогочна відповідальності Туреччини, Німеччини та сербських держав.

ВИСНОВКИ:

1. Чітко заявлене та інтенсивно обстоюване прагнення народу до реалізації права на самовизначення (особливо у випадку іредентистичних народів) неможливо ігнорувати. Воно може або визнаватись метрополією, або ж втратити актуальність із ліквідацією його носія, що може досагатись як фізичним знищеннем народу, так і його дезорганізацією, асиміляцією як спільнотно-суб'єкта певних прав.

2. На відміну від Голокосту, що передбачав фізичне знищенння єврейського та циганського народів, метою турецької держави та СРСР було позбавлення етномовних груп свого статусу потенційного носія права на самовизначення.

3. З огляду на наведені статистичні дані її свідчення Голодомор 1932-1933 рр. на Кубані й усому Північному Кавказі, попри численні жертви серед інших народів, є геноцидом української більшості регіону, що супроводжувався етногеноцидом українського етносу і знищеннем української мови (лінгвоценом) і культури. Саме тому він повинен розглядатись невід'ємно від Голодомору як геноциду в Україні 1932-1933 рр., що зумовлює необхідність внесення відповідних змін до Закону України «Про Голодомор 1932-1933 рр. в Україні».

4. Віділіле асимільоване українське населення Кубані зберегло відчуття відособленості від титульної нації російської держави, яка санкціонувала геноцид, а також має чітке усвідомлення винуватців у злочині.

5. Остання обставина залишає можливість порушувати в майбутньому питання про відповідальність Росії як правонаступниці СРСР та РРФСР за злочин геноциду — шляхом його офіційного визнання Російською Федерацією, а також активних позитивних дій щодо усунення негативних наслідків геноциду, відродження української громади Кубані й Північного Кавказу та визнання за нею всього обсягу відповідних колективних прав людини: прав національних меншин і корінних народів аж до права на самовизначення.

Олексій КУРІННИЙ, старший викладач кафедри міжнародного права і спеціальних правових наук факультету правничих наук Національного університету «Києво-Могилянська академія», директор програми «Права націй, національних меншин та корінних народів за національним і міжнародним правом» Центру міжнародного захисту прав людини НаУКМА

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЛИСТОПАД 23

1708 р. — Російська православна церква з політичних міркувань піддала анафемі українського гетьмана Івана Мазепу.

Народився:

1935 р. — Володимир (Сабодан), представитель Української православної церкви (МП) (1992).

24

День пам'яті жертв Голодомору і політичних репресій в Україні.

1638 р. — козацька рада в уроціщі маслов Стан затвердила «Ординацію війська запорозького реестрового» — статут запорозьких козаків.

Народився:

1871 р. — Микола Вороний, український поет, письменник, перекладач, режисер, актор, громадсько-політичний діяч, театрознавець, один із засновників Української Центральної ради. У 1917 р. був одним із засновників і режисерів Українського національного театру.

У часи Російської імперії зазнавав переслідування від поліції. Член РУП. Жив в еміграції у Відні та Львові. Працював у пресі. У 1920-1926 рр. — знову в еміграції. У 1926 р. повернувся в УРСР. Викладав у Харківському музично-драматичному інституті, згодом у Києві у Всеукраїнському фотокіноуправлінні та ін. Батько поета Марка Вороного.

25

1905 р. — у Лубнах вийшов другом перший номер газети «Хлібороб» — перше легальне українське видання в підросійській Україні.

1941 р. — наказ гітлерівського командування про арешт і страти членів оунівського підпілля.

Народилися:

1838 р. — Іван Нечуй-Левицький, український письменник, перекладач, педагог.

1855 р. — Дмитро Яворницький, дослідник козацької старовини, етнограф і археолог.

Померли:

1934 р. — Михайло Грушевський, український історик,

Митрополит
Володимир

голова Центральної Ради (1917-1918), професор історії, організатор української науки, політичний діяч і публіцист, голова Центральної Ради (1917-1918), академік, автор понад 2000 наукових праць.

1956 р. — Олександр Довженко, український та радянський письменник, кінорежисер, кінодраматург, художник, класик світового кінематографа.

Перший серйозний успіх прийшов у 1929 році після виходу на екрани фільму «Звенигора». З липня до листопада 1929 року Довженко зінімає свій геніальний твір «Земля», гімн праці на землі, хліборобству та людині, яка працює на землі, що є частиною космічного ритму буття. Довженко першим у світовому кіно виразив світогляд, що якісно відрізняється від досі зображеного. Це світогляд нації хліборобської, в якої спокійна гідність зумовлена її способом життя. Середовище і люди — єдине і нероздільне, а їхній спосіб життя є споконвічним, світогляд — непохідним. Символіка Довженка була тісно пов'язана зі світоглядом українського народу, з образністю народної поезії. Саме в цьому відміність фільмів Довженка від фільмів

Д. Яворницький

російських авангардистів (формалістів) 1920-х років.

У лютому 2011 р. один з кінотеатрів Києва влаштував ретроспективу фільмів Олександра Довженка — фільми на замовлення українського Мінкульту було оцифровано та суттєво поліпшено якість зображення оцифрованих копій.

26

1901 р. — у Львові студенти виступили з вимогою створення українського університету.

1944 р. — в Мукачевому на I з'їзді Народних комітетів було ухвалено маніфест про возз'єднання Закарпаття з Радянською Україною і про вихід його зі складу Чехословаччини.

1904 р. — вчена рада Львівського університету позбавила Леоніда Кучму звання почесного доктора.

Народився:

1934 р. — Юрій Литвин, український поет, письменник, журналіст і правозахисник.

27

Народилися:

1863 р. — Ольга Кобилянська, українська письменниця. За творами письменниці знято фільми: «Земля» (1954) А. Бучми, О. Швачка, «Вовчиха» (1967), «Меланхолійний вальс» (1990, т/ф) Б. Савченка, «Царівна» (1994, т/ф) Р. Балаяна тощо.

1879 р. — Григорій Чупрінка, український поет, політик, борець за самостійність України. Ім'я поета-вояка взяло підпільне головно-командувач Української повстанської армії генерал Роман Шухевич (Чупрінка).

Помер:

1937 р. — митрополит Української автокефальної православної церкви Василь Липківський був розстріляний у Києві.

28

1893 р. — у Львові відбулася прем'єра п'єси Івана Франка «Украдене».

2000 р. — початок касетного скандалу в Україні. Олександр Мороз оприлюднив аудіокасети з записами розмов у кабінеті Леоніда Кучми стосовно вбивства Георгія Гонгадзе.

2006 р. — Верховна Рада України визнала Голодомор актом геноциду проти українського народу.

Народилася:

1890 р. — Зінаїда Тулуб, українська письменниця і перекладачка, кіносценарист.

Померли:

1683 р. — Інокентій Гізель, архімандрит, письменник, ректор Києво-Могилянської колегії.

1970 р. — Алла Горська, українська художниця-шістдесятниця і відомий діяч правозахисного руху 60-х років в Україні. Дружина художника Віктора Зарецького.

29

Народилися:

1778 р. — Григорій Квітка-Основ'яненко, український письменник.

1899 р. — Григорій Косинка, український письменник, поет, козак Дніпровської повстанської дивізії отамана Зеленого.

30

1763 р. — судова реформа гетьмана Кирила Розумовського в Україні.

Народилися:

1934 р. — Раїса Іванченко (Іванова), українська письменниця.

1951 р. — Назарій Яремчук, український естрадний співак (тенор). Народний артист УРСР (1987), лауреат Державної премії ім. Т. Г. Шевченка. Відомий насамперед виконанням українських пісень — «Незрівнянний світ краси», «Якщо ми любов», «Зачаруй», «А мати-ли цвіт», «Червона рута», «Водограй», «Смерекова хата», «Стожари», «Гай, зелений гай», «Родина», «Я піду в далекі гори», «Пісня буде поміж нас», «Писанка», «Гей ви, козаченки», «Я ще не все тобі сказав» та інші. Крім того, разом зі своїми друзями-співаками Назарій знявся в музичних стрічках «Червона рута», «Виступає ансамбль «Смерека» під керуванням Левка Дутковського», «Стартує пісня», «Ти плюєш я — весна» та «Червона рута». 10 років по тому.

Помер:

1983 р. — Анатолій Кос-Анатольський, український композитор.

Лист в номер

НЕХАЙ БУДЕ БІЛЬШЕ ТАКИХ ВЧИТЕЛІВ!

Доброго дня, шановний колектив «Кримської світлиці»!

Мені надзвичайно приємно і радісно, що ви у зросійщеному Криму плекаете українську мову — вже 20-й рік поспіль сієте між людей все добре, шире, розумне, світле! Насолодою читаю розповіді про вчителів, митців, письменників, здібних дітей, про справжніх патріотів України. Я вважаю, що ваша газета має бути на столі у кожного вчителя — як наочний посібник боротьби за українські ідеали і любові до рідної Вітчизни.

Про одного з таких вчителів з когочого ваших прихильників хочу

ПРИАЗОВСЬКИЙ ПОЕТ ПРО ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА СИТУАЦІЮ В КРАЇ

На жаль, часто буває так, що матеріал для статті зібрано давно, а в газеті він з'являється нескоро. То здається, що бракує якихось фактів, то хочеться трохи відшліфувати текст, то маєш задум зробити гарний коментар, або ж — чекаєш крашої нагоди для подачі матеріалу... Буває, що й місяці спливають непомітно — і як же тоді дорікаєш сам собі, що не мобілізувався як слід і не переміг журналістську рутину! А є ж люди, про яких написати — це те саме, що Бога порадувати. А не написати — значить засмутити його... Ось шукав я контексту, в якому згадка про чудового приазовського поета Олега Гончаренка була з дореченою. А потім і подумав: та цей Гончаренко сам собі — контекст! Він же є нашим новітнім приазовським гурту! Це якщо говорити про поезію і взагалі про духовність. У квітні я поставив йому кілька запитань: про зросійщеність «Причорномор'я» і Приазов'я, про «витоки» українського патріотизму у нього особисті і в земляків, про перспективи шкільництва у Мелітополі... А відповій Олег так емоційно і блискуче, що краце зовсім не втручатися в текст. Лише заголовки дозволив собі придумати, а далі — читайте і насолоджуйтесь проповідю мелітопольського «поетичного» гурту Олега Гончаренка.

ВОЖДІВ НЕМА — ЗАТЕ ЯКІ ПОЕТИ НАРОДЖУЮТЬСЯ!

— Вже так багато сказано і написано про безнадійно зросійщених Запоріжжя і Мелітополь... В цьому є частка гіркої правди, але навіть за таких умов багато людей тут роблять вибір на користь України. І непросто навіть відповісти, чому саме. Ось у мене мама — молдаванка, а народився я в Казахстані. Виростав уже в Мелітополі, звісно, в зросійщенному, але десь у сім чи у всім роках твердо визначився: я — українець! І з того часу вперто тримаюся українського берега. Якщо взяти інших людей із Запорізької письменницької організації, то Вікторія Сирівата походить із зросійщеної інтелігентської родини. Сама вона із Запоріжжя, інтелігентка у четвертому поколінні. У неї тільки бабуся (чи навіть прарабабуся?) розмовляла українською... Але й цього було достатньо, щоб маленька Вікторія зробила вибір на користь української мови, яку увійшла в її серце і душу. Михайло Буряк — майже сліпий, працює двірником на телебаченні, але ж він — поет від Бога! Є професори, які йому в підметки не годяться... А народився він на Поволжі, у якомусь «холацькому» селі. Там якщо кажуть «холо», то це нормально, а на слово «українець» чомусь ображуються. Михайло сліпим пройшов такі дороги, які і зрячий не подолає! Можна ще згадати Ларису Ковалеву, яка народилася в Оренбурзькій області і лише в тридцятирічному віці повернулася в Україну. Згодом і вона стала українською поетесою. Або той же Юрко Єршов, бачите, у нього навіть прізвище російське, але він є справжнім українцем. Він довго йшов до поетич-

ного слова, йому навіть Спілка не «світила», але ж поет він класний! І його таки прийняли нещодавно. Отже, коли треба, супільство народжує поетів навіть у таких складних умовах. Вождів нема, а поети народжуються...

ЯК НАША ШКОЛА ЗНОВУ СТАЛА УКРАЇНСЬКОЮ

— Колись, на початку 90-х, вирішували — бути Мелітопольській школі № 8 українською чи й надалі залишатися російською. Це та «піанська» школа (за назвою мікрорайону — колись там було хороше українське село), яку і я колись закінчував. Там же свого часу вчинилися і мої рідні. В ті часи школа була ще українською, це вже пізніше влада зробила її російською. І ось в перші роки незалежності з'явився шанс відновити справедливість, причому питання про мову навчання вирішувала вже не влада, а громадськість. І коли почалася дискусія (російськомовні товарищи, які приїхали з Уралу, почали активно тягнути ковдру на себе), я не стерпів і звернувся до своїх колишніх однокласників, які також були в заплі. Сказав так: «Тетяно, Михайлі, Олю, ви пам'ятаєте, як колись щебетали українською мовою? Хіба це завадило вам стати людьми? Хіба ви чогось не досягли в житті? У вас від тієї україномовності здоров'я стало менше, чи ви не вступили туди, куди хотіли? Якраз навпаки — завжди наша восьма школа постачала Україні працелюбних, талановитих людей — до заступників міністрів включно. А цим не може похвалитися жодна інша школа в Мелітополі. Тому що ми були від рідної землі, від своєї мови, наші вчителі були нашими сусідами, належали до наших родин... Я міг

біти вам ще багато чого сказати, але я прочитаю один вірш...» І тоді я прочитав вірш Дмитра Павличка, написаний під впливом поїздки до Монголії. Зміст там був такий: коли Бог запропонував монголам всі багатства Європи і Азії в обмін на рідну мову, то вони відповіли відмовою. А мотивували так:

*To — наше слово, то — щоденне чудо,
To — сонця зір крізь каменя більмо,
To — дух народу —*

*o, всесильний Буддо,
Все в нас бери, лиши мови не дамо...*

Я настільки емоційно прочитав цей вірш, що спочатку запалатиша, а потім зал вибухнув оплесками. Цілком демократичним шляхом, спираючись на велику силу поезії, я переконав більшість батьків у залі. Так наша восьма Маріупольська школа знову стала українською.

ВІТЕР КАЗАХСЬКОГО СТЕПУ, АБО РОЗДУМИ ПРО ІДЕНТИЧНІСТЬ

— Українськість не далася мені просто. Її довелося завоювати і доводити іншим; бо було й таке, що один з українських поетів якось називав мене «інородцем». Мабуть, через те, що мати у мене молдаванка. Але на ідентичність впливає не лише кров, не лише походження, а ще безліч факторів. Ось я зараз читаю казахських поетів. І, знаєте, навіть молдавська поезія так не лягає на серце. Казахи мені набагато близчі! Це, знаєте, така первинна мудрість, така ширість, відкритість, чесність... Абай так відверто пише про недоліки свого народу, що навіть здається — він його терпіти не може.

В цьому він подібний до Івана Франка. Але чому він так робить?

Щоб люди побачили ці рани і зрозуміли, що саме треба лікувати. А українці часто полюблюють приховати серйозну проблему за віночок або намагаються рушниками прикрити свої виразки...

Хоч я українець за світобаченням, але певну міру «казахськості» таки всотав з материнським молоком. Я народився трохи передчасно. Бо якраз тоді (це був 1959 рік) в Теміртау влада жорстоко придушила стихійний бунт комсомолців. Молоді будівельники Магнітки жили в неопалювальних бараках, завошивіли, бо не було де помитися, та й харчувалися дуже погано. Не дивно, що повстали, але й влада не церемонилася, без вагань застосувала зброю. Не зеків, а розрітляніх «будівників комунізму» потім складали якраз напроти нашого барака... Можете уявити собі, як почувалася моя мама. Молоко, звичайно, пропало, і годували мене своїм молоком казашки. А ще чечени, німкені — у нас там був інтернаціональний барак. Може, тому у мене таке несприйняття імперської ідеї і таке співчуття до пригноблених... А люді до стелу — вона теж звідти, з Казахстану. Тому він присутній у багатьох моїх віршах, а ще якісь «кочовий ген» прокидався навесні і щора сильніше нагадував про себе... Сприйняття степу українсько-таврійське і казахське — вони настільки близькі, що якби я не був українцем, то хотів би прожити все життя казахом.

І це при тому, що є у мене молдавські гени, коли був у Молдові, то всі з мною намагалися говорити молдавською мовою, інтуїтивно відчуваючи «свого». До речі, коли почався конфлікт у Придністров'ї, я відчув, що мене ніби розколюють напівл, примушуючи обрати якусь одну сторону... А друзі та рідні у мене були і по один, і по другий бік Дністра. Ой, як не хочеться, щоб подібне ще раз повторилося! І я докладу всіх зусиль, щоб православні народи, які тисячу років існували поряд, і надалі жили в дружбі та злагоді.

ДАВАЙТЕ ВСІ СТАНЕМО «НАЦІОНАЛІСТАМИ»

І БУДЕМО НОРМАЛЬНО ЖИТИ...

— Якось так склалося, що українську мову мелітопольці частіше вживають в офіційній обстановці, аніж у побуті. Но два десятиліття незалежності таки щось та означають. Проте і з офіційним статусом мови є певні проблеми. Адже в нашому російськомовному регіоні є багато людей, які українську просить не вивчали. А усому іншому

вони — непогані фахівці. То що робити? Треба сказати, що є чимало прикладів, коли мелітопольці роблять над собою геройні зусилля в зрілому віці. І тоді неминуче досягається результат! Колись культуру в Мелітополі очолювала гречанка за національністю. Вона довго соромилася розмовляти українською, а я наполіг, щоб вона спробувала. Принаймні зі мною... Жінка погодилася і через деякий час вже пристойно розмовляла українською. А тепер у неї взагалі жодних проблем із мовою. Міський краєзнавчий музей очолює кримська татарка, колишня вчителька. У неї українська бездоганна! Тобто можна зрушити справу з мертвтої точки, але для цього треба натхненно працювати. Добре, що молодь тепер грунтівно вивчає українську в школах. Але й тут часом заважають приазовські стереотипи. Якось я виступав у мелітопольській російській школі № 11. Це було під час «помаранчової революції», а тому на декого з учнів дуже впливало позиція батьків. Розмовляю українською і раптом чую від одного учня, очевидно, лідера класу: «Если вы пишете стихи на українському, значит, вы — националіст...». Вчителька одразу ж вирішила мене захищити і накинулася на того учня: «Вийди з класу! Як тобі не соромно...». Але я її зупинив: «Не треба, хай залишається, ми з ним обидва мелітопольці, а тому завжди зможемо домовитись...».

Я був певен, що ми знайдемо якийсь консенсус, бо нам нічого ділити на цій землі. І сказав так: «Да, я — українець. Но я легко могу перейти на руський язык. И буду говорити десять минут, а хочешь — двадцять... Но тогда договоримся: следующие двадцать минут ты будешь говорити на украинском языке, ладно?». А далі почав говорити про націоналізм. Дивись — кажу: моя мама — молдаванка. Народився я в Казахстані. Перекладав поетів із сорока мов. У мене є книга російською мовою, яка видана в Ізраїлі. У мене є диплом від Форуму національних товариств України — саме за перекладацьку діяльність. То, може, давайтے всі станемо такими «націоналістами» і будемо нормально жити?

Після закінчення зустрічі той активний хлопчина підходить до мене і, ніби вибачаючись, каже такою гарною українською: «Будь ласка, приходіть до нас іще...». Отже, завжди можна знайти ефективний спосіб виховання патріотизму! Головне, щоб ми не лінувалися і активніше відстоювали свою позицію, свою українськість.

Сергій ЛАЩЕНКО
Мелітополь — Львів

що у фільмі показаний справжній Герой України. Він довів мужність простого українця, який не пошкодував власного життя заради Вітчизни».

5 листопада 2012 р. фільм був презентований у донецькому музеї «Смолоскіп». Молоді і сивочолі ветерани обговорювали його зміст і наступні кроки для поширення інформації про Василя Макуха серед громади. Особливі герої не вмирають. Їхні вчинки — то дороговказ для живих.

Похований був В. Макух у Дніпропетровську 14 листопада 1968 року — саме у день свого народження. Його життя — це пісня, з першого до останнього подиху присвячена Батьківщині.

Слава герою!
Ірина МОЛЧАНОВА,
член «Просвіти», журналіст
м. Маріуполь

14
В. Макух з дружиною та донькою

МЕЖА ЛЮБОВІ ДО УКРАЇНИ

Останнім часом про любов до України говорять усі, починаючи від найзапекліших українофілів до лідерів націоналістичних партій. Утім, як можна виміряти справедливість цього морального твердження? Адже любов — то не те, що можна якось зважити. І чия вартісніша любов: джинсового молодика, що захоплюється величними фортечками та безмежними ланами України, чи його однолітків, які шли у лави УПА, щоби захистити Батьківщину від нападників?

Біблія вчить: суди не по словах, а по справах. Якщо наш сучасник іде на Майдан і голодує, заради існування української мови, він нічим не гірший від своїх попередників. Він також любить Вітчизну і захищає її від гнобителів, тільки іншими методами. Проте за граничний приклад «межі любові до України» можна вважати акт самоспалення, вчинений Василем Макухом 44 роки тому.

Василь Омелянович Макух народився 14 листопада 1927 року у селі Карів на Львівщині. В 17 років став вояком УПА і склав присягу на вірність українському народу. 14 лютого 1946 р. при виконанні завдання був поранений радянськими прикордонниками, його доглядали

медсестри з підпілля, але дівчина, завербована НКВС, видала повстанця властям. Було Макуху тоді 20 років.

Його перевезли на Львівщину. Тут у підвалах Домініканського собору селища Підкамінь була влаштована катівня НКВС. Звідси засудженого направили до концтаборів у Мордюків. Повернувшись до України Василь тільки у 1957 році, одружившися з дівчиною з Дніпропетровська. У молодої родині народилось двоє дітей — Карапі — відмінно відповідали на відповіді Г. Ментуху. Відраджував. Доводив, що продовжує жити, Василь зробить для країни більше... Однак відчайдух тільки посміхнувся і,

ПЕРЕЧИТУЮЧИ АРКАДІЯ ГАЙДАРА

Відшуміли дитячим гомоном, піснями, урочистою ходою, змаганнями заходи, присвячені столітній річниці від дня створення у Львові першого пластового осередку — української скаутської організації.

Закономірно, що своєрідною столицею ЮМПЗ (Ювілейній міжкрайові пластові зустрічі) став Львів. Скромнішими ці заходи були на Лівобережжі України, тут усе ще не можуть позбутися упередженого ставлення до скаутського руху — ідеологічної спадщини радянського супільства.

Дуже хотілося б, аби цей світовий пластовий дух, що з такою силою проявив себе у Львові, не погас, а отримав подальший творчий розвиток на всій території України — від Сяну до Дону... Ось чому з таким задоволенням читачі «Кримської світлиці» зустріли повідомлення про відкриття «Пластового року в Криму». Добре, що цій справі газета відвела цілу шпальту (див. «КС» від 19 жовтня), ще і тому, що регіональна газета давно вже стала не лише кримською, але і всеукраїнською, її передплатають та читають із задоволенням в усіх куточках України, у тому числі і на Донеччині. Цей факт варто особливо підкреслити зараз, коли йде передплата на 2013 рік.

Не будемо найними. Тут, на південному сході України, традиції пластунів (скаутів) дуже важко пробиваються крізь товщі асфальту ворожості... Але з чогось і нам потрібо починати. І тут, де слова «скаут», «пластун» ще викликають у багатьох напад алергії, автор цих нотаток, спираючись на власний досвід, пропонує для початку ось такий хід.

* * *

Усі ми, дорослі, в роки свого дитинства читали і перечитували повість Аркадія Гайдара «Тимур і його команда». Письменник ще до війни розглядав вади піонерського руху, його надмірну регламентацію в рамках школи, він намагався змінити його на краще на засадах, про які, власне, ми і ведемо мову, хоча терміни «скаут», «скаутизм» там і не вживалися. Прочитайте разом з дітьми цю повість ще раз уважно і ви знайдете там чимало слушного для себе.

Ми не збираємося переповідати біографію Аркадія Гайдара, про нього написано немало

книг, навколо імені письменника виникло багато легенд. Сьогодні нас цікавить нестільки сам сюжет повісті, скільки принцип його розкриття в умовах довоєнного часу.

Справа в тім, що Аркадій Гайдар всупереч загальноприйнятій думці вступив у своюріду конфронтацію зі сталими піонерськими догмами, він, постійно спілкуючись з дітьми, відчув, що піонерський рух зайшов у бюрократичний глухий кут. Його Тимур — представник зовсім іншої «країни піонерій».

Що дає нам право так твердити?

Гортаемо сторінки твору і поступово вимальовується концептуальний каркас повісті. Ось лише кілька його складових:

— Сюжет твору розгортається поза школою.

— Серед активних дійових осіб повісті ми не знаходимо жодного «шкраба» — шкільногого працівника.

— «Команда» Тимура відносно нечисленна, вона складається не механічно, за наказом старших (шкільний клас — загін піонерів), а на основі спільніх інтересів і переконань.

— «Команда» ця різновідома.

— На чолі «команди» по праву стоїть лідер за покликанням. Він обраний, а не назначений.

— Дій «команди» розгортаються з дотриманням елементів таємниці, паролів, сигналів, що так подобається підліткам. Їх можуть підняти по тривозі в будь-яку годину дня і ночі.

— За свої «добри справи» «команда» не вимагає подяки, її принцип: твори добри справи, не вимагаючи нічного натомість.

Але ж все це фрагменти зі скаутської (пластової) методики! Тим більша заслуга письменника і його літературного героя Тимура — не лише відчути потребу в докорінній зміні форм і змісту піонерської роботи, але й певною мірою втіліти їх у практику у вкрай несприятливих ідеологічних умовах передвоєнних років. Доводиться лише дивуватися мужності автора повісті її тупості цензорів, які не розгледіли «криміналу»!

Стривожений голос Аркадія Гайдара не був, на жаль, почутий і осмислений, і наслідки не змусили себе довго чекати. То, може, ми, нині сущі, відгукнемося?

Павло МАЗУР,
краєзнавець

м. Маріуполь

У ПРОСТОРІ ГРОМАДСЬКОЇ АКТИВНОСТІ

7 листопада Сімферополем курсував незвичайний тролейбус під назвою «Майстерня громадської активності». Кохан бажаючий міг стати учасником опрацьованого маршруту. Зупинкам міського транспорту були надані символічні назви, які відповідали напрямкам здійснення цієї програми. На кожній з них — учасники програми з презентацією відповідних тематичних міні-проектів.

Отже, зупинка «Медуніверситет» — проект «Екологія і здоров'я». Чималенька група молоді, до якої міг приєднатися будь-хто, продемонструвала флеш-моб, присвячений здоровому способу життя. Отримавши заряд бадьорості і гарного настрою, виrushaємо далі. Біля кінотеатру «Космос» — зупинка «Міський простір». Святкові прикраси, закличні плакати. Кохан бажаючий має можливість взяти в руки плакат з написом «Я люблю Сімферополь» і увічнити себе, проговорюючи у відеокамеру невеличкий монолог про свою любов до Сімферополя і аргументоване пояснення — за що саме.

На зупинці «Московське кільце» чекають наступні неподільванки від групи, яка презентує теми «Активізація молоді» та «Родина і цінності».

Коробка — це телевізор з кнопками, натискаючи на які, можна прослухати вичерпну розповідь на означені теми українською, білоруською і польською мовами. Поруч — стенд з написом «Я — активний». Всім бажаючим пропонують залишити на ньому свій слід — для цього є фарби і гумові рукачіки, а яким буде слід — то вже залежить від кожного індивідуума. Трохи далі — великий плакат із зображенням недобудованого будинку. Всім бажаючим пропонують додати до нього свою цеглинку з назвою тієї цінності, яка є складовою частиною родинної будівлі. Всі одностайно пишуть «любов» і погоджуються, що її повинно бути найбільше, а потім додають слова-цеглинки «поварі», «розуміння», «добрість», «діти»...

«Майстерня громадської активності» є програмою ненормальної демократичної освіти молоді та підтримки її громадських, соціальних і культурних ініціатив в Україні, Польщі і Білорусі. У рамках цієї програми дівчата і хлопці 18-25 років своїми невеличкими проектами, які реалізують за місцем свого проживання, змінюють життя на країщі.

Так, 24 серпня цього року у Дитячому парку міста Сімферополя відбувся урочистий захід, присвячений Дню незалежності, — «Україна дитячих мрій». Одним з ініціаторів проведення цього свята була учасниця «Майстерні» Любов Калмакова. Це була

насичена концертна і розважальна програма для всієї родини за участі професійних і аматорських колективів, з демонстрацією виробів дитячої творчості і майстрів народного мистецтва, з майстер-класами і святковим дійством.

За п'ять років — сто реалізованих проектів, сорок п'ять — за цей рік. Великі справи за маленькі кошти — це головний принцип молоді. Змінити життя на краще може кожен, якщо має на це бажання. І вони йдуть у школи — проводять уроки для дітей, розповідають про шкідливі звички, про раціональне використання електроенергії, дають різні майстер-класи, влаштовують спортивні змагання. В польських Ольшанах, наприклад, діти вирушили рятувати гнома Анжеля, який вирішив вийти з села, але не міг прорватися через завали сміття. І врятували-таки, ще й причепурили при цьому село. До речі, на жодній зупинці Сімферополя після нашої подорожі не залишилось жодної смітини!

Настанок нагадаю, що ця молодіжна програма реалізується «Українською мережею освіти дорослих та розвитку інновацій», спілкою «Genius-Loci» (Польща) за підтримки Колегіуму ім. Теодора Гойса Фонду ім. Роберта Боща та спілки MіOst, Представництва Фонду ім. Гайнріха Бюлля, програмою Польсько-Американського Фонду Свободи «RITA — Перетворення в регіоні», яка впроваджується Фондом «Освіта для демократії» (Польща). А більш детальну інформацію про нашу молодіжну «Майстерню» читайте на сайті www.maysteriya.org.

Валентина МЕЛЬНИК
м. Сімферополь

ВИШКІЛ КРИМСЬКИХ ПЛАСТУНІВ

10-11 листопада на території Міжнародного скаутського центру «Свазії» «Краснокам'янка», що розташовані у с. Краснокам'янка поблизу Ялти, відбувся Крайовий вишкіл дійсного членства.

У вишколі взяли участь 16 учасників з різних міст Криму: із Сімферополя, Бахчисараєм, Бахчисарайського району та Красногорського району, а також 6 інструкторів з

Івано-Франківська, Севастополя, Красногорська, Севастополя, які робили все, що в їхніх силах, щоб вишкіл був цікавий, корисний та різноплановий.

Командиром вишколу був Микола Яриновський, бунчужним — Тарас Сич, писарем — Зіна Беланюк, інтендантом — Євгенія Атрохова. Інструкторами були Оля Дякун та Андрій Іванюк.

Приємною несподіванкою став приїзд скаутів з м. Миколаєва, які також поділилися досвідом з нашими учасниками вишколу.

Учасникам розповіли про головні завдання, які ставлять перед собою пластуни, а також про структуру організації, форми заняття з дітьми та багато іншого.

Заняття проходили в невимушений атмосфері, де завжди панував

ли взаєморозуміння та гумор. Менеджер з питань комунікації став організатором на території СК «Краснокам'янка» Іраклій Варшаломідзе, який надав нам можливість провести цей вишкіл, розповів про світовий скаутський рух.

Після насиченого дня учасників вишколу чекала зворушлива та урочиста церемонія складання Пластової Присяги. Пластову Присягу склали Євгенія Атрохова. Відсвяткували цю важливу подію учасники вишколу смачним шашликом, який приготував Андрій Іванюк, та послухали пластові пісні під гітару у виконанні Миколи Яриновського та Тараса Сича.

Наступного дня також тривали заняття, які показали, що ми змогли налагодити хороший діалог між учасниками та інструкторами. Маємо надію, що тепер ми зустрінемося та продовжимо співпрацю на майбутніх сходинах та таборах.

Зіна БЕЛАНЮК

Левко Іванович Воловець народився 18 вересня 1936 року в с. Велика Вільшаниця Золочівського району на Львівщині. Навчався на філологічному факультеті Львівського державного університету. З 1959 року — на педагогічній роботі. Працював учителем, директором Колоденецької школи Кам'янка-Бузького району Львівської області, де нині ї живе.

Левко Воловець — член Національної спілки письменників України, активний учасник літературного процесу. Протягом 1963–2011 років опублікував понад 185 статей, рецензій, передмов, а також літературно-критичні нариси «Григорій Тютюнник» та «Святослав Праск», книжку нарисів «Надбуджані». Він — автор поетичних збірок «Подих доби», «Мить перестороги», «Живої пам'яті рядки», «Кредо віри», «Рубежі», «За волю», «Вірність» та інші.

Шойно у львівському видавництві «Сполом» побачила світ нова книжка Левка Воловця «За покликом дзвону», до якої увійшли вірші та поеми, написані останнім часом.

Ліричний герой збірок не мириється з особистою долею і долею свого народу, а часто йде й наперекір. Він вбачає своє покликання в тому, щоб нестихаючим голосом дзвону будити людей зі сну і спрямовувати їх на шлях змагання за волю і правду, за гідне життя і щасливе майбутнє.

Світ порятує від морального занепаду не лише краса, а й сила віри і твердість волі, невпинне протистояння злу і вічний потяг до справедливості й добра.

Пропонуємо до уваги наших читачів вірші Левка Воловця з його нової книжки «За покликом дзвону».

МИНУЩЕ І СУЩЕ

Все на світі мине —
і це всім нам відоме,
Бо віки за віками ідуть навмання.
Залишають в душі
обнадійливий промінь
І запалюють в серці
невигаслий пломінь,
Ще й утвірджають велич
прожитого дня.

Кольоровий наш світ,
тож не будьмо безлікими,
А додаймо ще гаму своїх кольорів.
Ставши поруч із ним,
будьмо рівновеликими
І з'єднаймо зі світом
надійними стиками
Так, як совість велить
і як Бог нам велів.

Проти вічності наше життя
нетривале,
Та продовжити вік свій уміння нема.
А щоб ми в ньому
гідно всі дні проживали,
Реагуймо на виклики долі зухвалі
І рішуче розвіюймо затхлий туман.
А в житті небагато й немало
нам треба:

У майбутнє надіями
встелений шлях,
Щедрість диво-землі,
безмір синього неба
І любов до людей, і погва до себе,
І нетлінна краса у квітучих полях.
Оминаймо дрібне
і прямуємо до сущого,

Щоб у ньому утвердити
мужній наш рід,
Щоб надати наснаги йому
невмирущої,
Воювати із намірами загребущими
Тих, що прагнуть від нас
відібрати наш світ.

Ми зумієм себе в цьому світі
утвердити,
Стати в рівень з народами
вільних країн,

Йти по шляху звитя
непоступливо впертими,
Україну зробити міцною,
безсмертною,

Щоб в нас вічно лунав
правди й вольності дзвін.

НАШІ УРОКИ

Літа біжать, у синю далеч линуть,
З якою вже повернення нема.

Не спиняється в бігу ні на хвилину.

Бува, зітхнеш за ними крадькома

Та й то усе. Душа сівє з болю,

Що стільки в нас розтрощено віків,

Що важко так виборювали волю

Князі, дружинники,

ватаги козаків.

Бо від часів найважчої покути
Минуло триста, потім сімдесят.

Гірке питання: «Бути чи не бути?»

Тягнуло нас дорогою назад.

А двадцять років,

що настали згодом,

Не можуть налагодити життя,

Бо влада не з'єднала з народом —

У ній зовсім інші поняття.

Ніяк не треба владоможям

Правди.

Чи так диявол кожному велів?

Чи є такий чиновник,

що не крав би

І в громадян не брав би хабарів?

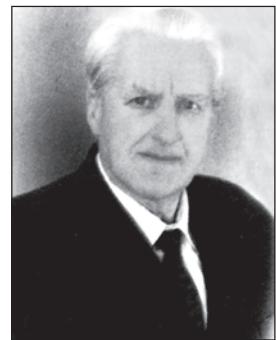
У кого нині захист нам знайдеться,

Хто допоможе простиом, ріядовим?

Чия душа від болю стрепенеться,

Хто до своїх признається провин?

Давно даремні всі оті питання,

Левко ВОЛОВЕЦЬ

Чи власним завзяттям
уже присоромлені,
Чи наші пориви —
лиш долі каприз?

Чи то ми зуміємо ще раз піднятися,
А як піднімемось-таки, то коли ж?
Здається тепер,
що вже досить вагатися.

Чому ж ти, душі,
так нестерпно болиш?

Невже ти не здатна
світиться офірою?

Невже твій порив остаточно затих?
Чи, може, той біль
ще проявиться вірою
І стане підгрунтам
для кроків нових?

ІЗ ВІРОЮ

Небо, наче на сніг,
стало грізно захмарене,
А ж незвично вражає
гінка крутизна.

Чи його відтінів хтось
похмурими фарбами?
А зате на землі мерехтить близна.

Цей контраст ріже в очі
й сприймається змучено,
Бо хіба ж на такий
сподівалися день?

I nіміє душа, мовби горем

На вчораших колег і не глянете —

Краще б зовсім позбутися їх.

Ви багатством, як сном,

затуманені,

І давно не лякає вас гріх.

Хай держава залишиться кволою —

Вам від цього немає біди.

Тільки вічно втішали б вас долари

I в усьому були б гарazi.

Із маєтками, яхтами й дачами

Вам ввижуються пишні часи.

Ми ж у вас лиш для того

призначени,

Щоб віддати свої голоси,

Щоб ви далі були в житті вдалими

I щасливим був кожен ваш день.

Ну, а все те, що ви обіцяли нам,

Вже ніколи до нас не прийде.

Ні зарплати високі, ні пенсії

Нам не світиться навіть у сні.

Наша радість стає щораз меншою,

Тільки ціни ростуть навісні.

Ваш портрет, голосів

сортувальники, —

То обличя у віспі різбе.

Упізнайте себе, обіцяльники.

Упізнайте ж нарешті себе!

БАЛАДА ПРО ЗРАДУ

Старезна діжка, мов гірка досада,

Неприязно, озлоблено шипить.

Бо ж Україні волю обіцяєв.

І зрадам тим нема перепочинку,

Нема їм краю і нема кінця.

Ми виплекали зрадницьку поруду

Нікчемну, як болотна каламутъ...

І ворогам на радість, на додому

Свою своїх за беззіні продають.

А нині так, що годі вже й сказати:

Політика — то поглум і брехня.

В нас партії огидних супостатів

Свою державу зраджують щодня.

Колись давно хрестопродавцю Юді

Дали з зраду тридцять сріблік.

А в нас хабарники хіба підсудні?

А зрадники — герої наших днів.

То що мораль їм, право чи закони?

Закон один: роби, що вигідніш.

За зраду ж, звісно,

платять вже мільйони,

А чесність в нас не ціниться

й на гріш.

Чи зрада одинична, чи партійна,

Немає значення.

Прямують до посад

Так незагненно радісно і рвійно,

Що й кроку не поступляється назад.

Отож вперед!

Чим вища в нас посада,

То тим сильніший апетит жадань

I тим доступніша й дорожча зрада.

Іти ж без роздумів і без вагань.

¹⁾ Теребовельський князь Василько Ростиславич (1084-1124) був осілений із наказу київського князя Святополка II.

²⁾ Військовий діяч Юрко Тютюнник (1891-1929) — активний учасник національно-визвольної боротьби 1919-1920 рр. і Зимового походу.

Тютюнника підступно заманили в Рад. Україну, використали, а потім

розстріляли.

ПОРТРЕТ НЕНАСИТНОГО

Боролися ми з брехливими

й пихатими

Та от сьогодні, вір цьому — не вір,

Сусідський піп нахабно

будуватиме

На Україні «новий русский мир».

Нові часи прийшли

з старими модами,

Хоч їх також очікує конфуз.

Ми все це за Союз ще проходили,

РЯТУЙТЕ УКРАЇНУ, УКРАЇНКИ!

Якщо кожна українка народжуваємо 3-4 дитини, тоді буде повне відтворювання населення і народжуваність перевищить показники смертності. Про це під час національної презентації щорічної доповіді Фонду народонаселення ООН «Народонаселення світу» на тему: «Планування сім'ї, права людини та розвиток» сказала заступник начальника департаменту охорони материнства та дитинства МОЗ Валентина Коломейчук.

В. Коломейчук наголосила на важливості планування сім'ї, що є одним із найголовніших пріоритетів нормального життя. Разом з цим наразі в Україні існує низка проблемних демографічних питань.

«Знижується рівень народжуваності, немає позитивного відтворення населення, високий рівень смертності, після 39 років переважає чоловіча надсмертність, низька тривалість життя, старіння населення, бідність, розрив між рівнем життя сільського і міського населення», — розповіла В. Коломейчук.

За її словами, наразі частка жіночого населення в Україні становить 53%, з них більше 11 мільйонів — жінки фертильного віку.

«Аби було відтворення населення, треба, щоб кожна жінка народжувала по 3-4 дитини. Наскільки це можливо, кожен може відповісти сам», — зазначила Валентина Коломейчук. Вона додала, що сьогодні у дівчат 15-19 років, які наближаються до дітродного віку, різко збільшилась кількість різних хвороб, що є безперечною проблемою. Не останню роль серед вищевказаних відіграє і СНІД.

* * *

Представництво Фонду народонаселення ООН в Україні презентувало доповідь щодо народонаселення у 2012 році. Хоча Україна і переживає демографічну кризу через зростання смертності та скорочення народжуваності, втім, експерти констатують і позитивні тенденції. Одна з них — скорочення кількості абортів.

«У 1995 році в Україні було понад 716 тисяч абортів, у 2011 році їх було майже 156 тисяч. Це, безперечно, позитивна динаміка, важливий внесок до якої зробило функціонування служби планування сім'ї», — зазначила заступник начальника департаменту охорони материнства та дитинства МОЗ України Валентина Коломейчук.

Фахівці вважають, що питаннями планування сім'ї повинні займатися і урядовці, і школа, і лікарі, і сім'я. Тривожним фактом, на думку генерального директора благодійного фонду «Здоров'я жінки та планування сім'ї» Галини Майструк, є те, що більше 50% українських дівчаток-підлітків починають статеве життя у віці 15-16 років. «Це проблема відсутності повноцінної сексуальної освіти в Україні, недостатнього виховання у сім'ях», — вважає вона.

ЯКА ЗАРПЛАТА, ТАКЕ Й ЗДОРОВ'Я...

Міністерство охорони здоров'я на всіх рівнях порушує питання про необхідність збільшення зарплати медикам, однак можливості держави не дозволяють зробити це швидко. Про це на брифінгу з нагоди початку будівництва нового корпусу клініки № 3 Національного інституту раку заявила віце-прем'єр-міністр — міністр охорони здоров'я України Раїса Богатирьова, повідомляє кореспондент УКРІНОФОРМу.

«Ми не замовчимо ситуацію із заробітною платою медикам — вона у нас мала. Ми вносимо пропозиції і розрахунки, їдемо дуже наполегливо до того, щоб підходити до оцінки праці медиків було змінено дуже швидко», — сказала Р. Богатирьова. Вона додала, що жоден з політиків найвищого рангу не вважає, що заробітна плата в медіків достатня. Однак при вирішенні цього питання слід брати до уваги не лише діалог і переконання, а й враховувати можливості держави.

«Але якщо сьогодні пріоритетом усієї модернізації країни визначене охорону здоров'я, то й оцінка роботи медиків, без сумніву, буде змінена», — переконана Р. Богатирьова.

«НІЧОГО КРАЩОГО НЕМАЄ, ЯК ТАЯ МАТИ МОЛОДАЯ...»

«У нашім раї на землі нічого кращого немає, як тая мати молодая з своїм дитяточком малим...» Мимоволі пригадалися ці Шевченкові слова, коли на стенді та рекламних листівках медичного центру «AlbaMed» побачила вірш Сергія Острового про жінку-матір. Здавалося б, орбіти поезії та медицини не надто наближені, але подивуймося тому, як у цьому випадку вони все ж тонко перетнулися!

Ось у такому медичному закладі, де пропонуються різноманітні гінекологічні послуги, працює молода красива жінка, акушер-гінеколог з 10-річним практичним стажем роботи Зійде Мурадасилова, з якою ми й поговоримо про наше, жіноче...

— Зійде Нариманівна, розкажіть про себе, чому ви обрали медицину, чому ви рішили лікувати саме жінок?

— Народилася я у селі Партизані Генічеського району на Херсонщині. Поруч з нашим будиночком була розташована сільська амбулаторія, біля якої ріс прекрасний фруктовий сад, де я провела майже все своє дитинство. Іноді заходила всередину амбулаторії, з цікавістю спостерігала, як лікарка вела прийом, просила дати мені стетоскоп, щоб і собі послухати. Часом тато брав мене із собою на роботу в Рівненську районну лікарню (сусіднє селище), де він працював медбратьом у психіатричному відділенні, я бачила, як він допомагав хворим. Все це спроявляло на мене велике враження. Коли я закінчувала школу, то вже твердо вирішила вступати до медичного інституту, хоча мама переживала, що я обрала таку відповідальну професію, не хотіла відпустити мене що зовсім юну далеко від дому. «Якщо вже тобі так хочеться в медицині, то вступай до Генічеського медучилища, більше до дому», — говорила вона мені. «Годі я зовсім не буду нікуди вступати, а вийду заміж!» — заявила я мамі. Дякую татові, що мене підтримав: «Раз ти вже вирішила в медінсти, то спробуй!»

— Жінка-маті — це основа життя. Нещодавно була оприлюднена інформація, в якій ішлося про те, що в середньому кожна п'ята пара в Україні безілінда, причому 20% — чоловіче безпліддя, 80% — жіноче. Як же запобігти хворобам, які відбирають радість материнства, не кажучи вже про ті, що відбирають життя?

— На жаль, кількість пар, які не можуть мати дітей, дійсно збільшується. Існує чимало проблем, що можуть завадити зачаттю дитини. Серед найпоширеніших — гормональні порушення, інфекції, що передаються статевим шляхом, спайковий процес органів малого тазу, пухлини органів малого тазу, імунні порушення у жінки, імунна несумісність чоловіка та жінки та

ЯКІ ПРОФЕСІЇ НАЙЩАСЛИВІШІ?

Нове дослідження виявило, що робота садівника і флориста — найщасливіші професії у світі. За ними йдуть перукарі. Список найненависніших професій очолили банківські службовці та IT-шники. Про це повідомляє «Росбалт».

Так, дев'ять із десяти садівників щасливі, займаючись своєю справою. 80% з них зазначили, що це відбувається тому, що у них є можливість самим планувати свій день і графік. Приблизно стільки ж (82%) заявили, що вони можуть відточувати своє мистецтво хоч щодня, і це підвищує задоволення роботою.

«Найненависнішими» професіями виявилися, як не дивно, робота

го та чоловічого безпліддя, складає план проведення потрібних аналізів, обстежень, консультацій фахівців, з'ясовує причину безпліддя.

— Є жінки, які усе віддали б, аби стати матір'ю, а є такі, що змушені перервати вагітність, хоч уряд, намагаючись покращити демографічну ситуацію в Україні, надає допомогу при народженні дитини. Наскільки небезпечне штучне переривання вагітності?

— Таке заохочення спається, але не для всіх мам. Є мами, які дивляться у майбутнє і реально розраховують свої можливості. Адже дитину потрібно не тільки народити, а й вирости, дати їй освіту. Здавалося б, одноразова допомога досить велика, але вона швидко вичерпється. Протягом двох років мама отримує на дитину щомісяця близько 800 грн., але ж потім вона залишається із 130 гривнями на руках. Більшість жінок, які мають двох різностатевих діток, рідко наявуються народжувати третю дитину. Змушені йти на аборт нерідко і молоді дівчата, які вагітніють, а потім виявляється, що молодому парубку це не потрібно. В таких випадках важко переконувати про небезпечні наслідки цієї процедури. Штучне переривання вагітності будь-яким методом негативно впливає на наступну майбутню вагітність, якої може зовсім не бути. На сьогодні більш щадним вважається медикаментозний метод, хоча після прийому таких пігулок у процесі відділення яйцеклітини може з'явитися сильна кровотеча. Медикаментозне переривання вагітності включає механічне ушкодження матки, але не виключає вірогідність розвитку функціональних порушень, обумовлених зміною гормонального фону.

— Що б ви порадили подружжям, які, можливо, вже втратили надію на найбільше щастя — народження дитини?

— В основному безпліддя тягарем лягає на плечі жінки. Добре, коли чоловік може втішити, підтримати. Головне для такого подружжя — не втрачати віру. Потрібно дуже вірити, молитися до Всешинього й до своїх Ангелів Хранителів. Не зупинятися на півдорозі. Проходить усі потрібні обстеження. Лікуватися. Я два роки спостерігала одне подружжя, яке до того, як потрапити до нашого медичного центру, п'ять років не могло зачати дитину, вони разом проходили обстеження, навіть якщо нічого не болить. Сучасна медична апаратура, ультразвукова діагностика (УЗД), кольпоскопія дозволяють виявляти хвороби на ранніх стадіях. Скажімо, кольпоскопія — це безболісний метод клінічного гінекологічного обстеження за допомогою спеціального оптичного приладу (кольпоскоп, відеокольпоскоп), що дозволяє діагностувати навіть найнезначніші дефекти тканин, наприклад, невеликі ерозії, крихітні пухлини. Фотофіксація при кольпоскопічному обстеженні покращує процес діагностики, адже за допомогою фотознімків можна проводити спостереження в динаміці, а також після завершення лікування.

Більшість хвороб можна вилікувати при своєчасному зверненні до лікаря. Прикро, що деякі жінки нехтують своїм здоров'ям, по 3-4 роки, а то й більше не проходять огляди у гінеколога. Обов'язково хоч раз на рік пройдіть медичне обстеження, навіть якщо нічого не болить. Сучасна медична апаратура, ультразвукова діагностика (УЗД), кольпоскопія дозволяють виявляти хвороби на ранніх стадіях. Скажімо, кольпоскопія — це безболісний метод клінічного гінекологічного обстеження за допомогою спеціального оптичного приладу (кольпоскоп, відеокольпоскоп), що дозволяє діагностувати навіть найнезначніші дефекти тканин, наприклад, невеликі еrozії, крихітні пухлини. Фотофіксація при кольпоскопічному обстеженні покращує процес діагностики, адже за допомогою фотознімків можна проводити спостереження в динаміці, а також після завершення лікування.

Чоловікам слід звертатися не тільки до уролога, а й до лікаря-репродуктолога. Репродуктолог займається питаннями жіночо-

банківського службовця, ІТ, а також робота з людськими ресурсами, тобто соціальна робота.

44% банкірів повідомили, що вони цілком задоволені своєю роботою, але їхній дохід був дуже високим. Ті, чий дохід був нижчим, були нещасними. Тільки 45% банкірів відчували, що вони приносять користь, і тільки третина повідомили, що вони піднялися по кар'єрних сходах і добилися професійного визнання. Серед IT-спеціалістів тільки 48% були задоволені своєю роботою.

У ході дослідження було опитано 2 тис. 200 працівників найрізноманітніших професій. На якому місці за «рівнем щасливості» опинилися медики, на жаль, не повідомляється. Напевне, багато залежить також від того, хто й ради чого прийшов у медицину — як і в будь-яку іншу професію...

Розмовляла
Любов СОВІК

Улітку 1998 року, побувавши з кореспондентом Радіо «Свобода» Павлом Вольвачем на батьківщині Нестора Махна — у Гуляй-Полі та відвідавши Хортицю, я попримав пойздом на Крим до друга моєї юності, чудового поета-пісняра Володимира Кудрявцева.

Через вікно вагона спостерігав надзвичайне видовище: море соняшників повертало обличчя слідом за ранковим сонцем. Угрюм-Бурчев цього б не стерпів...

У листопаді 1964 року, після відправлення М. С. Хрушцова на пенсію «за станом здоров'я» й захоплення кремлівського престолу Л. І. Брежневим, Кудрявцев, тоді колега В'ячеслава Чорновола по комсомольському штабу на ударному будівництві — Київський ГЕС, а мій — по гесівській літстудії (я на той час мешкав у Вишгороді і наївався в КДУ), написав до ЦК КПРС та «Правді» довжелезний віршований лист «Откровенность». У ньому були такі крамольні рядки:

*Я рожден под знаменем
Октябрьским,
Где шумят колхозные поля.
И, поверив звездам башни Спасской,
Я не верю тем, кто у руля.*

Ця річ пішла гуляти по руках, і через тиждень-другий її вже читала вся Україна. Усім було ясно: хрущовській відлизі кінець. Критика так званого культу особи Сталіна згортувалася.

У Спілці радянських письменників України — провінційному філіалі СП СРСР — Володю, хоч він і не був (та й досі не є) її членом, оголосили «провокатором». Довелось змотувати вудки і тікати у Крим.

Іого прапрадід Денис Кудрявцев служив священиком на флоті гетьмана Петра Сагайдачного. Дід, теж Денис, був однією з священиків у селі Дзвонецькому та Нікольському на Дніпропетровщині. У дідовій хаті у Дзвонецькому (хто не чув про славні Дзвонецькі пороги!) дві ночі ночував Нестор Махна. У тій історичній хаті й народився Володимир у 1934 році, коли Тиціна обливався потом над своїм знаменитим панегіриком «Партія веде». Дідові Дмитро Яворницький підписав Біблію. Вона і досі зберігається в сім'ї Кудрявцевих як дорога реліквія. Кілька разів її крали. Материн брат Володимир препрессуваний у 1937-му. Реабілітований. Інший її брат, Дмитро, священик Новомосковського собору, на початку 20-х років з'язаний уночі в хаті після служби комсомольцями і спалений живцем разом з дружиною і двома дітьми. Мати, вчителька Ганна Денисівна, похована в Києві. Закінчив Володимир Ленінградський інститут культури. Членом партії не був.

До чого я все це веду? А ось до чого. Перебуваючи в повному здравії (попри катастрофічне матеріальне становище народу), літературні сталінсько-брежневські пенсіонери, а серед них, можливо, й ті, що спалили живцем дядька Дмитра, щоб реабілітувати своє одіозне минулє, обліти свої кон'юнктурницькі або й відверто запроданські книги, дедалі агресивніше виступають у ролі адвокатів померлих так званих класиків української радицької літератури. Канонізовані партією класиків (Корнійчук і К°), бачте, обліплюють «горе-дослідники». Нормальне явище. В Японії біля підприємств виставляють бюс-

ти їхніх власників спеціально для обпліювання невдоволеними. І від цього не постраждала ні японська література, ні фірма «Соні».

Уникнувші карі народної, апологети викинутих на смітник історії алілуйників вдаються до демагогії. А ви знаєте, яка гніюча була тоді атмосфера, говорить наші літературні «батьки». Знаємо. Саме в тій гніючій атмосфері на повен зристійшли на амбразуру Дубчек, Гавел, Валенса, академік Сахаров, Гелій Снєгірьов, Іван Сокульський, Володимир Кудрявцев, Федір Степанов.

А була й інша категорія. У Київському університеті на моєму філологічному факультеті багацько вислужувалося перед парткомом, мріючи про партквіток. Червона книжечка служила перепусткою до раю.

І завжди знаходилося виправдання лакейської поведінки. Один мав праву ногу, коротшу за ліву. Другий після війни розкручував гранату, і йому відірвало руку. Третій нарікав на болі у шлунку.

Усі вони стали якщо не докторами наук, то лауреатами комсомольських і державних премій, обзавелися

жав до якихось літературних школ чи угруповань. В основі естетичної концепції автора лежить вічна боротьба Божого і сатанинського на-чал.

«Однаком у пустелі» до певної міри можна вважати її поета мого покоління Федора Степанова. Поета, як висловився б Євген Маланюк, із «степової Еллади». Деся там наш незабутній поет-опозиціонер Борис Мозолевський викопає в задушливу епоху Щербицького знамениту скіфську пектораль!

Микола ХОЛОДНИЙ

«ЗАХМЕЛІВ Я МАР'ЇНСЬКИМ ОЗОНОМ...»

Фешенебельними квартирами в столиці. Партія діяла за принципом: ти мені душу або чверть душі, якщо вона у тебе ущерблена, я ж тобі — корито. Про такий анахронізм, як любов до близнього, потрібно було забути на віки вічні. Пригадуєте, у «Страшній помсті» Миколи Гоголя: «Понад самим пропаллям дорога — два чоловіки ще можуть проіти, а троє нізащо. Став обережно ступати кінь з сонячним козаком. Поряд іхав Петро, у весь третмі і затягів дух від радості. Оглянувся і штовхнув побратима в провалля. І кінь з козаком і хлопчиком полетів у провалля!» (Гоголь М. Вечори на хуторі біля Диканьки. — К.: Дніпро, 1975. — С. 323).

Метафорою жорстокої діалектики життя є вірш сучасного поета-авангардиста Сергія Жадана «Генерал Юда». Дозволимо собі прокоментувати фрагмент цього апокаліптичного твору. До міста входить чорне військо. Люди падають у пил Юді під ноги. Збулася його мрія!

*Та вже непомітно, як у нору змія,
В тіло впovзала старість...*

Несли на цвинтар хоругви згрizli.

Плакали важко й нещадно.

Іграєся в дитячій порожнімі гільзами

Іого маленький нащадок. (Жадан С. Цитатник. — К.: Смолоскип, 1995. — С. 7).

Читач уже, мабуть, вловив асоціацію з «Осінню патріарха» Габріеля Маркеса?

Не слід також думати, що в прозовому жанрі, де монополія донедавна належала двом-трьом літературним генералам, вакум після їхньої своєчасної кончини заповнили екстравагантні еротичні книги типу «Польових досліджень з українського сексу» Оксани Забужко. Романом віку ми б назвали трилогію Миколи Мельника «У диких заростях малини». Микола Мельник працює в антиреалістичній манері, хоча ніколи не нале-

Сяйво скіфського золота випромінюють вірші Степанова. І хіба не трагедія, що це поетичне ім'я дехто чує вперше? З незалежних від нас причин з великих запізненням до читача дійшли поезії Тараса Петренка, Леоніда Тереховича, Григорія Чубая, замочувані радянським режимом твори Василя Симоненка, релігійна лірика Павла Тичини, поеми Володимира Сосюри про Івана Mazepу й Нестора Махна, сюрреалістичні новелі Василя Чабана. Вононі не відповідали соцреалістичним канонам.

Більше того, Київ досі не видав феноменальних прозових і публі-

тических творів багаторічного в'язня політичних концтаборів — Валентина Мороза. Через кільканадцять років після схвалення Міністерством культури України у новоствореному видавництві «Козацький вал» у Сумах побачила світ унікальна з художнього погляду п'єса «Був Маяковським» Анатолія Гризуна.

Якщо буде успішно вирішене питання так званої державної підтримки української книги, в що мало віриться, навряд чи від цього щось виграють так звані «периферійні автори». Об державні фінансові міліції насамперед обітуртуться столичні інваліди думки.

Чи багато письменників у пропріїтеті отримують президентську стипендію?

Отже, завдяки спонсорові до ма-сового читача, по суті, з «шухлядними творами» іде цікавий, як на мене, поет Федір Степанов. І єщо у тому трансцендентне, що передмову до першої його збірки написав мій «хрещений батько» (див. журн. «Дніпро». — 1963. — № 3), людина з великим поетичним і теоретичним досвідом за плечима Степан Крижанівський.

Аби не дублювати передмову я

на площині біографічних даних авто-

ра збірки, зупиняючи лише на кількох істотних, на мою думку, моментах. Народився наш поет у селі Казанка Миколаївської області, на берегах степової річки Висунь, у другій сотні — за старим козацьким поділом. У 3-му томі «Історії запорозьких козаків» Дмитро Яворницький згадує козовго Запорозької Січі Федора Степанова, обраного від Ингулецької паланки. Можливо, то далекий поетів предок. На скрижалах історії викарбуване ще одне яскраве ім'я — Олена Степанівна, хорунжої Українських січових стрільців. Але то вже Галичина.

У 20 роках Федір — теж козацька натура! — перенірнув Ингулець у найширішому місці, де в нього впадає Саксагань. За часів Київської князівської держави ту дислокувався стан половецького хана Боняка. Либонь, звідси — і назва Казанка. В народі Боняка прозвали Коцієм, і правив він 77 літ, поки його не вбили. У XVIII ст. останній кошовий Війська Запорозького Петро Калнишевський заснував у цьому векторі поштову станцію. Через те тривалий час за 45 км від Казанки — у Кривому Розі центральна вулиця мала називу Поштової. Можна лише дивуватися більшовицькій казуїстиці, що нині вулиця має називу Карла Маркса. Яке відношення мав цей німецький єврей

нула людину від неба, обернула космос на об'єкт освоєння військовими та іншими відомствами, куди вхід стороннім заборонений. Особливо часто фігурує космос у колядках дохристиянської доби, в поезії українського середньовічного бароко. Незважаючи на все це, пісню представника харківської школи поетів-романтиків Михайла Петренка (нар. 1817) «Дивлюсь я на небо» за бажанням можна трактувати як твір, присвячений проблемам аеродинаміки. Гадаю, що з автором кваліфікованої передмови ми досягнемо консенсусу: інтимна поезія — то своєрідна наука про кохання, а наука, в свою чергу, несе в собі великий заряд поезії.

Що ж до публістики, то вона теж буває різна за характером. Ми знаємо публістику Михайла Драгоманова, Миколи Хильового, спрямовану, образно кажучи, проти турків зовнішніх і внутрішніх. А знаємо, на жаль, і сумнозвісну публістику Ярослава Галана, Миколи Дубини, Віталія Коваля.

Особисто мені імпонує публістичність безсмертного твору Павла Тичини «Я утваждаюсь»:
*Щоб жити —
ні в кого права не питаютъ.
Щоб жити — я всій кайдані розірву.
Я стверджуюсь, я утваждаюсь,*

бо я живу. (Тичина П. Арфами, арфами. — К.: Дніпро, 1968. — С. 63).

Перший рядок строфі — чом не заголовок до збірки-дебюту? У ньому сконденсована і жага до життя, і громадянська позиція, діаметрально протилежна прищеплюваному українцям комплексу неповноцінності.

Автор хотів назвати збірку — «Нетрі». Я цілком розумію, якими мотивами він при цьому керувався. І все ж така назва більше спускала для мешканця тайги. Там, в умовах полювання на ведмедів і двоборстя з ними, ординарна собі назва могла перерости в аллегорію, якщо б десь у підтексті одного-двох віршів закони тваринного світу екстраполювали на імперію зла. Ернест Хемінгейв робив це без звичних натяжок. У романі «Прощаць, зброе» почергово показував життя фронтовика і боротьбу живих істот в акваріумі. І не робив при цьому жодних узагальнень. Висновок напрошувався сам по собі.

Степан Крижанівський підтримує назву «Надр». Мною вона чомусь сприймається як ремініценція підручника з економічної географії, розділ «Корисні копалини». Був же в історії літератури «Цемент» Федора Гладкова. Не вистачало тільки «Надр».

Умовність у мистецтві має свої закони і свої межі. Будь-яка штучність обертається бумерангом. Інша річ — якби в автора був цикл чи бодай один вірш про освоєння надр. Тоді б назва переростала в символ, хоча все одно читач неохоче спускався б у вугільну чи соляну шахту. Такі психологічні передумови сприйняття художнього твору. На це звертає увагу ще Іван Франко в беззінному есесі «Із секретів поетичної творчості». Він постулював, що «ані сам факт висловлювання, ані зміст висловлювань ідей не чинить краси; по самій Кантовій дефініції красу треба шукати в формі, в тім, як висловлено, як узмислено ті ідеї» (Франко І. Із секретів поетичної творчості. — К., 1969. — С. 174). Колись мій товарищ по університетській літстудії «Січ» (у роках боротьби з «націоналізмом» що Студію імені Чумака замінили на Студію імені М. Рильського) Віталій Різник, прилаштувавши на вчительську посаду у Вишгороді, дав своїй рукописній збірці називу «Море, обніму тебе». Нічого п

«МЕНІ ТРИНАДЦЯТИЙ МИНАЛО...»

Нагадуємо, що **ЛИШЕ ДО КІНЦЯ ЛИСТОПАДА** приймаються матеріали на **творчий конкурс серед юних читачів** — школярів Криму і всієї України з нагоди 13-річчя кримської дитячої газети «Джерельця» під Шевченковим гаслом «Мені тринадцятий минало...». Надсилайте на адресу редакції (звичайно або електронно поштою) ваші **літературні, поетичні, публіцистичні твори** — на будь-які теми, які могли б бути надрукованими в дитячій газеті. Компетентне жюрі, яке очолює незмінний шеф-редактор «Джерельця» Данило Андрійович Кононенко, оцінить і відбере кращі творчі доробки, автори яких отримають шанс вибороти суперприз (**розкладний велосипед!**) та інші нагороди.

Крім творчих завдань є й цілком конкретні, за які будуть нараховані додаткові бали. Ось два з них:

— КОЛИ ВИЙШОВ ПЕРШИЙ НОМЕР «ДЖЕРЕЛЬЦЯ»?

— ХТО, НА ВАШУ ДУМКУ, НАДАВ ДЛЯ ПЕРЕМОЖЦЯ КОНКУРСУ У «ДЖЕРЕЛЬЦІ» ГОЛОВНИЙ ПРИЗ — ВЕЛОСИПЕД?

Чекаємо на ваші відповіді, вірші, оповідання, репортажі, новели, статті. Творіть! Дерзайте! Перемагайте!

* * *

На фото: з призовим велосипедом — Настя Тарасюк і Данило Михайліченко, учні НВК «Українська школа-гімназія», м. Сімферополь

НАША ПОДОРОЖ У ПЕЧЕРІ

Ми заздалегідь спланували що подорож, і навіть сильний дощ нам не завадив насолодитися поїздкою до Мармурових печер, які розташовані поблизу Чатир-Дагу.

Весь шлях тривав близько години, протягом якої ми слухали екскурсовода, котрий розповідав про печери, про їхню глибину, історію відкриття. Спочатку ми побували у Мармуровій печері.

Всередині печери — величезні зали з фантастичними фігурами, рідкісними видами кристалів. Унікальність Мармурової печери принесла їй світову популярність, вона входить до п'ятірки найкрасивіших печер планети і є однією з найвід-

відуваніших у Європі.

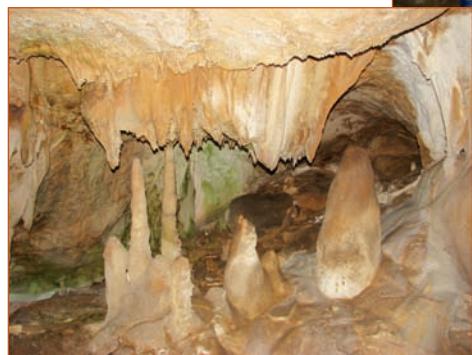
Потім, проїхавши приблизно три кілометри, спустилися у печеру під загадковою назвою Еміне-Баїр-Хосар, яка виявилася навіть цікавішою, ніж попередня, бо у ній ми побачили справжні кістки мамонта, зубра та тогочасних косуль. Цим кісткам, як розповів нам екскурсо-

вод, уже більше мільйона років!

На згадку про подорож учні придбали сувеніри: хто — листівку, хто — набір фотографій, а ми — шматочки гірської породи з печер.

Нам сподобалася наша подорож, адже ми побачили і дізналися багато нового. Нечасто ми отримуємо так багато позитивних вражень!

Еміль і Кемал ІБРАГІМОВИ, учні 8-А класу
НВК «Українська школа-гімназія»
м. Сімферополь

ТОЛЕРАНТНІСТЬ — ПОЧНИ З СЕБЕ!

«Терпимість — це те, що робить можливим досягнення миру та веде від культури війни до культури миру». Так проголошено Декларацією принципів терпимості, яка була ухвалена Генеральною Конференцією ЮНЕСКО 16 листопада 1995 року. Саме тому у цей день відзначається Міжнародний день толерантності.

У Декларації толерантність відзначена як повага, прийняття та правильне розуміння великого різноманіття культур нашого світу, будь-яких форм самовираження й проявлення індивідуальності кожної людини.

На актуальну розмову «Я в світі,

світ в мені» були запрошені до відділу мистецтв «Дитячої бібліотеки ім. В. Н. Орлова» учні восьмих класів школи-інтернату № 2.

Діти ознайомились з поняттям «толерантність», говорили про те, що становить людське «Я»: гідність, широта, милосердя, але й недоліки та пороки... Підлітки із задоволенням брали участь в конкурсах «Автопортрет команди», «Головні риси толерантної особистості».

На завершення діти подивились презентацію «Толерантність — шлях до культури» та обмінялися невеличкими сюрпризами — дарували одне одному паперові серця та смайлики.

«МИ ЗРОБИМО РАЗОМ ДОБРИМ НАШ СВІТ!»

Під толерантністю (терпимістю) мається на увазі «повага, прийняття і правильне розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, наших форм самовираження і способів проявів людської індивідуальності». Декларація принципів терпимості проголошує «визнання того, що люди за свою природою відрізняються за зовнішнім виглядом, становищем, мовою, поведінкою та цінностями і мають право жити в мирі та зберігати свою індивідуальність».

ЗАКЛИКАЄМО ЮНИХ ЧИТАЧІВ «ДЖЕРЕЛЬЦЯ» ЗРОБИТИ СОБІ ЩЕ ОДИН ПОДАРУНОК — ВИГРАТИ Ноутбук (на фото), за який чомусь не дуже активно борються старші шанувальники «Кримської світлиці» (напевне, у всіх них уже є ноутбуки). Тому звертаємося до школярів із діловою і цілком реальною пропозицією: давайте відберемо призовий ноутбук у дорослих!

Зробити це не так складно, як може декому здається: **ДО КІНЦЯ ЛИСТОПАДА** дайте відповіді на запитання, які були опубліковані у «Джерельці» («Кримська світлиця» за 2. 11. 2012 р.), наберіть якнайбільше призових балів і вийдіть у десятку найактивніших учасників, котрі візьмуть участь у фінальній грі, де й вирішиться доля ноутбука та інших призів.

Запитання можна прочитати на нашій Інтернет-сторінці за адресою: http://svitlytsia.crimea.ua/ks_44_12.pdf

ДУЖЕ СУМНА ІСТОРІЯ...

Собака — це єдина істота на Землі, котра любить людину більше, ніж себе. (Дж. Біллінгс)

Мій знайомий відпочивав на острові, його не було вдома багато днів. Я чекала його, купила торт, хотіла після приїзду покликати в гості. Коли він приїхав, я дуже зрадила. Він мені розповів історію, яка мене дуже вразила.

На відпочинку мій друг побачив, як від берега рушив човен. У ньому сиділо троє парубійків. Друг пішов на протилежний берег острова. Біля куща побачив собаку. Він спочатку подумав, що йому здалося, але подивившися ще раз, все зрозумів — це насправді був собака. Тварина лежала безпорадна: морда — на зів'ялом листі, лапи безвольно відкинуті вбік. Він не міг поворнутиши, йому, напевне, було дуже боліче. Мій знайомий не розумів: пес поранений чи хворий? Він не міг втімити, як ця бідна тварина опинилася на острові? Напевне, її залишили хлопці, а може, це не так? Знайшов бляшанку, набрав води і спробував напоїти хвогоного пса. Через декілька хвилин почувся голос батька мого товариша: «Де ти взяв цього нещасного пса?». Цієї міті собака встав на свої чотири лапи. (Коли мені це розповідали, я не могла повірити. Можу уявити, яким був стан у друзів нашої сім'ї). Вони оглянули тварину «з розбитим серцем». У неї була облізла шерсть, шкіра відвісна, на боці рана. Швидко стали лікувати її. Промили рану водою, обережно обробили її йодом та зав'язали сорочкою.

Я була переконана, що ця сім'я ніколи б не покинула тварину у такому стані, адже вони завжди допомагають всім, кому можуть.

Раптом почулося хріпкунітє пострілювання мотора. Із човна вийшла дівчина. Собака з останніх сил встав та побіг її назустріч. Дівчина сіла на вінчикіткі, стала гладити пса між вухами.

«Це ваш собака? Що з ним сталося?» — спітали її наші друзі. Дівчина розповіла все. Виявилося, що пес мало не обварився, коли випадково перевернувся казан з рибальською юшкою. «То ви його залишили помирати?». Незайомка нічого не сказала. Коли човен віддалився, собака побіг за ним, але все було марно.

На щастя, з собакою все гаразд. На лікування було витрачено багато часу, але все вже позаду. Я можу з певністю сказати, що такому другові, як собака, можна довіряти, знаючи, що він не покине в скрутну хвилину.

На мою думку, треба покарати тих, хто зміг залишити цього нещасного пса на острові. Я переконана, що у цих людей немає ні серця, ні душі.

**Лілія КАРПЕНКО, учениця 10 класу
Прудівської ЗОШ І-ІІІ ступенів
Советський район, АР Крим**

«Я БАЧУ МОЛОДЬ УКРАЇНСЬКУ ТАКУ, ЯК МИ БУЛИ!»

Недавно мені поталанило зустрітися і поспілкуватися з людиною, яка стала прикладом жертвоності, геройму, любові до нашого народу. Ні, це не пафосні слова. Їй довелося відчути на собі всю жорстокість ворожих сил у ту страшну пору ХХ століття, коли орди фашизму і більшовизму навалилися на українські землі.

Йтиметься про Теклю Тихан, яка, незважаючи на свій похилий вік, яскраво пам'ятає все нелегке життя. Вона — одна з тих жінок, для якої не існувало принципу «Моя хата з краю...».

Текля Тихан (дівоче прізвище — Костинюк) народилась 28 липня 1926 року в Кутах на Станіславщині (нині Івано-Франківська область). Рано пізнала життя без опіки найрідніших. «Я в десять років лишилася сиротою, без матері, без батька, — згадує співрозмовниця. — Мамина сестра жила в Кутах, то я виховувалася в них».

У вересні 1939 року, коли прийшли радянські війська, західноукраїнців, які хоч десь проявили свою національну свідомість, почали примусово вивозити на заслання до Сибіру, в казахські піски...

«Під першу хвилю потрапила і я, — повертаяться в ті стривожені часи Текля Тихан. — Ті «визволителі» дозволили щось взяти з собою, небагато. Моя тітка не знала, що брати, бо не розуміла, що котяться. Взяла дві одежини, чоботи, трохи муки і крупи жмен'ку. В страху ніхто не знав, куди нас везуть і що з нами зроблять. Люди мерли в дорозі. В останній вагон скідали трупи, конвойний ходив по вагонах і дивився, чи нема мертвих. Зайшов у наш вагон, його погляд зупинився на дітках, які голосно плакали, це були ми з братом. Ми плакали від голоду, бо третій день нічого не їли. Він ще раз оглянув усіх і пішов, а ми далі залишились у вагоні голодними плакати. Ті конвойні, з бордіками, червоною шкірою на лицеях, колочими поглядали такі страшні для нас були, що ми з братом, коли бачили їх, то від страху очі заплющували. Через деякий час конвой повернувся і дав нам пляшку окропу, щоб кишкі не злиплися. Десять глибоко всередині людяність засяяла, на цей раз вона переборола жорстоку загарбницьку натуру», — схвильовано додає пані Тихан.

1941 рік подарував малій Теклі краплину щастя. Після смерті бать-

ків це було перше, чому вона зраділа — наказ, за яким можна повернутися на рідну землю. Дорога до рідних Кут виявилася довгою і тяжкою, перепони і тут спіткали неповнолітнє дівчину.

«Доїхавши до Коломиї, ми не мали ні копійки. Лишився у моєї тітки лише один рубль. Пішла вона телефонувати на пошту, заплатила того рубля та щось перешкодило на лінії — і тітка не додзвонилася.

Почала вона плакати, по моїх щоках теж покотились слізи. Ale світ не без добрих людей! До нас підійшов чоловік і дав гроши, щоб тітка подзвонила. Він тоді для нас став ясним промінцем серед похмурого неба».

Під час фашистської окупації Текля навчалася у промисловій школі в Коломиї. Сім'я жила в скруті, грошей не було, навіть не вистачало на біле полотно, яке потрібне було для практичних занять у школі.

Окупант, як сталинські, так і гітлерівські, забрали в дівчини роки дитинства, юності, які вона могла прожити з усмішкою на вустах та щастям у серці. Це були роки страждань і поневірянь для всього українського народу... Треба ж давати відсіч! У 1942 році Текля вступила до підпільній націоналістичної організації «Юнацтво ОУН» і провадила свою роботу. Пізніше, коли вже повернулися радянські війська, працювала на пошті в Косові. Водночас передавала інформацію для повстанців.

«У підпіллі я отримала конспіративне ім'я Наталка, так дівчата називали мене, то й звикла...»

І тут лихо не майнуло остронь. Одного разу, коли передавала зашифровану інформацію повстанцям про те, що війська вже поруч, начальник підслухав її...

1945 рік став для Теклі Тихан арештантським. Військові з прикор-

донної дільниці НКВС у лісах біля Кут знайшли її вночі. Згадує пані Текля: «Ми переховувалися в криївці, там була я, подруга Ірина, два повстанці. Мене куля мінула, підряд руку прострелили і хлопців зачепило. Видно, Божа ласка вберегла від смерті. У листопаді засудили на 10 років виправно-трудових таборів. Тодішня влада витворяла, що хотіла... Ще до арешту, пригадую, «москалі» послали в карпатські села венерично хворих своїх посіпак, які були перебрані, ті ловили дівчат..., а їхні начальники потім брехали людям, що то воїни УПА».

Роки у в'язниці були наповнені садистською ненавистю. До українців ставились, як до худоби.

«Кушат? Работать? Мне не нужна ваша работа, мне нужны ваши страдания!» — так викриував начальник табору.

«Ми всі були як одне ціле, не в кожній родині так захищали одне одного, як ми себе. Вдалося роздобути і пронести молитвеник, то ми правили Службу Божу, намагалися залишатися людьми навіть там...»

Ці спогади й досі не покидають посивілу голову Теклі Тихан... «У нас була монахиня, яка не ходила у свята на роботу. Дуже побожна була. То її кинули в карцер, дали кусок хліба... сиди, нехай Бог тобі там поможе, — казали безбожні посіпаки, зчиняючи двері карцеру».

І що один спогад... Слухаючи його, ти розуміш, що жорстокості у бузувів немає меж, але на пропаганду з'являється і незнищенна сила віри.

«Іх було п'ятеро монахинь, вони не ходили в неділю і у великі християнські свята на роботу, то начальник наказав вивезти їх до лісу, роздягнути, аби позамерзали від сильного холоду, а потім трупи в ями закопати. На ранок солдати прийшли трупи закопувати, а монахині притулились одна до одної... стояли живі і молилися. Це Боже чудо сталося у Красноярську. Більше їх не чіпали».

У жовтні 1954 року, вже після смерті Сталіна, почали відпускати деяких наших країн.

«Як звільнилася — нас не впускали до України. Але в Караганді тоді

проживала моя вивезена тітка. І вона написала мені: «Щоб ти сама ніде не їхала, перебираїся до нас». Я поїхала туди. Їхній син також сидів у таборі. І свого товариша по в'язниці, коли той звільнився, послали до них. Це був мій майбутній чоловік».

Одружилася пані Текля з колишнім бійцем УПА — Олексієм Тиханом, який був учасником Норильського повстання в таборах.

Доля вирішила ще раз перевірити нескорену геройню на стійкість. Наступними роками радянська влада пильно стежила за українцями, що перебули заслання та категори і далі зберігали гідність. Смертельна небезпека постійно ходила вслід. А одного дня сталося непоправне: у Казахстані в них померли дві донечки. Це було найгірше, що довелося пережити в цей жахливий час, але незламний дух і підтримка коханого чоловіка допомогли вгамувати гострі материнські болі й тривоги.

Дякувати Богу, в подружжя борців за волю ще народяться сини, які збережуть у своїх серцях силу до життя і вогонь боротьби за незалежність рідної України.

Текля Тихан — жінка в дуже поважному віці, проте в очах зблискуює свіжість весняних зірок, яка повертає її образ окріленої дівчини, що свято вірить у перемогу національних ідей.

Вона так і говорить: «Я досі живу націоналізмом, тому й тримаюсь. І, незважаючи на труднощі, які є нині, усміхаюся... бо бачу молодь українську таку, як ми були».

І додає: «Шукайте тих людей, які вам допоможуть по життю. Одну ви вже знайшли» (показує на п. Зеновію Філіпчука, мою наставницю, яка познайомила нас, майбутніх журналістів, із цією світлою постаттю нашої доби).

Після цієї незабутньої зустрічі я зрозуміла геройку того лихоліття, в якому українська жінка боролася за збереження своєї нації. Вона назавжди залишиться не лише в моїй пам'яті, а також в історії рідного народу.

Юлія ЛУЧКО,
учасниця творчої студії
«У Кобзаревій світлиці»
музею Тараса Шевченка
Львівського палацу мистецтв

ФОТОГРАФІЇ ЗІ СХОВКУ

Кілька десятків чорно-білих фотокарток війнів Української повстанської армії й зачітаний «Кобзар», виданий на початку 1920-х, знайшов 34-річний Андрій Мигалюк у селі Воскресинці Коломийського району на Івано-Франківщині. На сховок натрапив, коли прибрав у будинку, що дістав у спадок від покійної родички Параски Гуцуляк.

— На стрілі було все захарено, — розповідає він. — Ніхто там не прибрав від 1998 року, як вона померла, — підставляє драбину й лізє на горище. — Сушениці ще висіли і трави, бо лікувалися ними. Прибрав два дні, а потім став роздивлятися, чи не тече часом дах. Дивлюся, між кроквою та черепицею якийсь пакунок у газеті. Розгорнув — а там фотографії.

Стара дерев'яна, мащена глиною, але ще добротна хата стоїть у центрі села. Батько колишньої власниці Михайло Гуцуляк був у Воскресинцях священиком. Андрій Мигалюк дістає із шафи портрети: Михайло та Євдокія Гуцуляків у весільному вбранні. Першою на світ у них з'явилася Марічка, потім Степан, а далі Параска. Євдокія померла під час пологів за наймолодшим Миколою. Михайло вдруге не одружувався. Коли в Коломиї вербували в УПА, склав присягу й отримав псевдо Тато. За ним пішли й діти.

— У селі вони мали конспі-

ративну хату й переховували партізанів, — згадує колишня станична повстанців 86-річна Ганна Жупанська, яка живе по сусідуству. — Хтось на них доніс, зав'язалася перестрілка. Василь Серbenюк — псевдо Мороз — застрілився на подвір'ї, щоб не здатися живим. Люди кажуть, що Марічка вмерла від побаченого — серце розірвало. Ми бачили, як її тіло, без ран, волокли по землі. Було то в 1944-му по Михайлі (після 21 листопада).

Зберігся лист Степана до сестри Параски. Андрій Мигалюк знайшов його між старими фотокартками Гуцуляків. «Слава Ісусу Христу! Дорогенька сестричко, знаю добре, що ти переживала великі муки твої суботи по Михайлі», — пише він. — Бо добре знаю по собі, але я переживав не одну муку, що не змогли помогти Марічці... Мені тойднини так було прикро, думав життя собі відібрата.

Чорнило вицвіло, не все можна розібрати. Параску й Миколу арештували того ж 1944-го. Михайло загинув 16 квітня 1945, було йому тоді 57.

Ганна Жупанська одягає окуляри й бере фотографії. Більшості з односельців на них уже немає серед живих. Упізнає брата Параски Гуцуляків Степана — псевдо Стольпа. Після арештів і смерті Марічки він переховувався.

Одна з фотографій зі сховку

На спецпоселення жінку вислали в Тайшетський район Якутії. Звільнili тільки 1960-го. Параска влаштувалася на рудовидобувний комбінат у Краснодарському краї в Росії. Додому повернулася через сім років.

Знімki її міг передати брат Степан. Везти їх із собою до Сибіру жінка не могла: за знайдені при обшуку foto до терміну могли додати кілька років. Мабуть, зберігала десь у селі, а коли повернулася на батьківщину, віднай-

шла їх і переховала.

— Гляньте, які то були люди, — Андрій Мигалюк простигає foto. — У них щасливі обличчя.

Ганна Жупанська сама відбула в сибірському спецпоселенні 18 років. 15 травня 1946 року 25-річну станичину засудили за те, що збирала й доставляла продукти українським партизанам. Люди в селі про це знали. Приносили хліб, кваслю, зерно.

Каже, що відтоді, як склали повстанську присягу, по імені її ніхто не кликав — мала псевдо Сосна.

— Ми пройшли курс, як рану треба завити, допомогу надати. А як тішилися з дівчатами, що можемо робити щось для України. Уже зараз нема таких людей, — витирає слізки.

Заарештованих повстанців везли до катівні НКВС у Коломиї. — То велика тюрма, — веде далі жінка. — У камері спали на підлозі — було нас, жінок, стільки, що як оберталася одна, то мусили всі. Як чуємо ключі задзеркалюють, кожній волос стає дібки. З допитів приносять за руки й ноги, кинуть до нас. Тримали мене там півроку.

Згадує, що того дня, коли її, 13-річного брата Петра й маму вивозили до Сибіру, випав перший сніг. Брат ходив до школи, був здібний до науки. Коли їх забира

Михаїл
ЛУКІНЮК

КРАТКИЙ ЭКСКУРС

В КРЫМСКО-РОССИЙСКО-УКРАИНСКУЮ ИСТОРИЮ

С ОТДЕЛЬНЫМИ ФРАГМЕНТАМИ ИЗ ДИСКУССИЙ АВТОРА В ИНТЕРНЕТЕ

(Продовження. Поч. у № 31-46)

Но уже 7 июля на пресс-конференции в Житомире Литвин призвал вернуться «к легитимному способу рассмотрения «языкового» вопроса без блокирований и силовых столкновений» (<http://www.unian.ua/news/513625-litvin-proropone-povernutisya-dolegitimnogo-sposobu-rozglyadu-movnogo-pitannya.html>). Однако действительность показала, что для «партии рецидивистов», как назвал Партию регионов в прямом эфире «Радио Эра» (передача «Родео») русскоязычный слушатель из Одессы, даже Председатель ВР, который вместе с возглавляемой фракцией Народной партии входит в сформированное регионалами парламентское большинство, — всего-навсего лишь «прходная фигура», мнение которой в их глазах ничего не значит.

«Вчера на 14:30 меня пригласили на совещание к президенту. Оно закончилось около 20 часов. В то же время, как сказал один народный депутат, они развели их, как котят», — объяснил он (<http://www.pravda.com.ua/news/2012/07/4/6967984/>)¹. «Но по большому счету развели Украину, развели народ. И плоды этого «развода» мы еще будем пожинать», — заявил В. Литвин в сессионном зале Верховной Рады.

Профессиональные «защитники прав русскоязычных» цинично прикрываются фильтром листком «Европейской хартии региональных языков или языков меньшинств», с которой обошлись так же, как и с названным законопроектом, т. е. следуя принципу цель оправдывает средства². Доктор юридических наук Владимир Василенко (2006), анализируя текст, установил (и не он один), что «...на ратификацию в Верховную Раду Украины был представлен текст Хартии в переводе на украинский язык, осуществленный, вопреки элементарным правилам, не с официальных копий аутентичных экземпляров (на англ. и фр. языках), а с далекого от совершенства русскоязычного перевода». В результате «вынесенный в название Хартии базовый термин («миноритарные языки». — М. Л.), который является ключевым для понимания ее сути и содержания» и «ряд других принципиальных положений Хартии перевели неправильно... Вследствие этого часть депутатского корпуса ввели в заблуждение, а остальную часть сознательно приобщили к подготовке и поддержке законопроекта, который, по большому счету, был направлен против украинского языка... Перечисленным в законе языкам, кроме гагаузского, крымскотатарского и, возможно, белорусского, не угрожает исчезновение с языковой карты Европы (кроме того, они «являются официальными в соответствующих государствах и имеют необходимую государственную защиту». А вот караимский, крымчацкий и ромский, как водится, «забыли» внести. — М. Л.), и потому относительно них должен применяться только базовый режим защиты». Что же касается русского языка, то он, подчеркивает В. Василенко, в Украине занимает самую сильную позицию и «не является региональным или миноритарным, поскольку в соответствии с Хартией подпадает под определение языка, не связанного с определенной территорией (т. е. распространенного на всей территории. — М. Л.). Это является дополнительным основанием применять по отношению к нему не особый, а базовый режим защиты».

В отличие от наших народов-«большевиков» (регионалов, коммунистов, «литвиновцев») европейские исследователи хорошо понимают, какими последствиями на самом деле может обернуться создание «благоприятных условий» для введения в качестве «официального» русского языка. Наиболее отысканные защитники якобы «миноритарного» русского предлагают даже сделать его — как в СССР — «языком межнационального общения», притворясь непонимающими, что живущие в Украине русские, румыны, болгары, венгры и т. д. являются не нациями, т. к. имеют свои национальные государства, а национальными меньшинствами. Так, французская исследовательница Е. Д'Анкофф (1982. — С. 270) еще в начале 80-х дальновидно предсторегала, что «утверждение» в Украине этого «особенного вида двуязычия» угрожает «степенным вытеснением украинской куль-

туры, превращением ее в субкультуру наименее интеллектуальных кругов». Но этим разрушительное влияние существования «двуязычия», которое, принимая во внимание имманентную агрессивность как русского языка, так и его носителей, неотвратимо приведет к постепенному вытеснению с украинской земли единственного естественного для нее языка, не ограничится. «Замена родного языка чужим, применение его на родных поприщах, — отмечает автор книги «Слово про рідне слово» А. Багнюк (2003), — противостоящим, т. к. противоречит национальному духу, и преступно, потому что калечит народную душу. А жертва языковой агрессии становит духовным покручен и душевным калекой».

Между тем, не такое уж оно и невинное — деформирование родного языка (не говоря уже о полном отказе от его использования!), поскольку, по определению известного немецкого языковеда и философа Вильгельма фон Гумбольдта, «язык народа — это его дух, а дух народа — это его язык», и, как отмечает известный украинский специалист по социологии И. Каганец (1993), «с помощью целеустремленных изменений в языке... изменяется человеческая психика». Именно с этой целью и осуществлялась в империи неослабная забота об усиении позиций «общерусского языка». Это «изменчивое и коварное слово», отмечает Ю. Шевелёв (1994. — С. 24-25), всегда верно служило «идеи превосходства русского языка». В российско-большевистской империи этот термин со временем заменили на менее шовинистически окрашенный — «общепонятный», что, ясное дело, никак не повлияло на его агрессивно-шовинистическую суть³.

Апологеты «общерускости» хорошо понимали, что как раз через русскоязычность они прививают и русское мышление (внутреннюю тождественность слова и мысли отмечал выдающийся языковед и лингвист, член-корреспондент Петербургской академии наук А. Потебня), и русское мировосприятие («КАКОЙ ЯЗЫК, ТАКИЕ И НАШИ МЫСЛИ БУДУТ, — уверял Б. Грінченко, — МОСКОВСКИЙ ЯЗЫК — МОСКОВСКИЕ МЫСЛИ». — Цит. по: Пономарів, 2000), что, в конечном результате, приводит к русификации (по-украински понятнее — зросійщення), а фактически — к уничтожению нашей культуры, духовности, психики. Ведь, как отмечал А. Тойнби (1995, ч. 1. — С. 412), «чужая духовность приводит к диссонансу и разрушению» общества, которое этим чужим пользуется.

А вот и ожидаемый результат: вместо патриотов родной земли, собственно украинцев, буйным пустощетом разрослись «натуальные» малороссы — именно в этом и заключалась цель такого «перековывания». Поэтому, если хочешь уничтожить дух народа, — доведи до погибели его языка. «Убить народ можно голодом, химическим оружием, концлагерями, — отмечает известный поэт Дмитрий Павлычко (Захарченко, 1996), — но самое страшное убийство народа — это то, которое практиковал российский царизм и московский большевизм, — убийство языка! Когда мы говорим о возрождении Украины, то имеем в виду не шаровары и жупаны, не волы и соломенные крыши, а язык! Когда все украинцы в Украине отстроят в себе родной язык как свет своего сознания, своего мышления, тогда возрождение нашего народа станет реальностью». Сама недостаточная забота со стороны государственного руководства об укреплении в Украине позиций государственного языка, украинской культуры, развитие духовности при почти полной беспомощности в области рыночного реформирования украинской экономики и привело к тому, что в настоящее время имеем в нашем государстве то, что...

С другой стороны, продолжает И. Каганец, «психика народа влияет на его язык, формирует его «по своему образу и подобию». В результате язык и этнопсихика образуют определенную целостность». А потому и человеческое сообщество, которое является их носителем, тоже составляет особенную этноСелостность, то есть является народом, а не населением — поэтому К. Ушинский, который хотя и писал на русском языке, но, по мнению Г. Ващенко (1994. — С. 155), «подобно Гоголю, имел украинскую душу», имел все основания утверждать, что «КОГДА ИСЧЕЗНЕТ НАРОДНЫЙ ЯЗЫК, НАРОДА БОЛЬ-

ШЕ НЕТ». В конечном итоге, как отмечает доктор социологии Л. Аза (1995. — С. 126), «язык — самый чувствительный индикатор национального самосознания», этого важнейшего из определяющих признаков этноса. Именно поэтому «отец народов» так панически боялся украинского села, этого неисчерпаемого источника и оберега украинской культуры и, в частности, языка, самого духа украинского народа, и именно против него раз за разом направлял свои разрушительные удары [еще задолго до октябрьского переворота]. Сталин в работе «Марксизм и национальный вопрос» отмечал, что достаточно отсутствия хотя бы одного из нациообразующих признаков, чтобы «нация перестала быть нацией» (Сталин., 1951. — С. 297). Как видим, не такая уж это и невинная штука — изувечить и погубить родной язык.

Об этом, кстати, т. е. о серьезной опасности, которую несет любому народу иноязычная экспансия, прекрасно знают все те, кто — и здесь, и в России — всячески пытаются заверить нас в том, что распространение в Украине русского языка не представляет, мол, ни малейшей опасности для украинского народа и не может иметь никаких негативных последствий для развития украинской культуры, духовности. Напротив, как предостерегал академик Д. Лихачев, именно выход Украины из-под «благоворного» влияния российской культуры будет «катастрофой» для ее культуры. Такая «теория» настойчиво вкладывается в сознание доверчивых украинцев. Но, оказывается, это годится (вернее — насаждается) только... для Украины. Россия — другое дело...

Вот какая искренней тревогой не только за развитие русского языка — даже за судьбу русской нации в целом наполнились голоса русских патриотов, как только на лингвистическом горизонте России замаячило всего лишь «засорение русского языка иностранными словами». Оно и не удивительно, ведь российские историки всегда считали, что именно «язык является определяющим для этнической принадлежности» (В институте истории.., 1951). Не на шутку встревоженная этим российская интеллигенция выступила с призывом, что «россиянам надо разговаривать по-русски» (Русские должны..., 1995). И здесь выяснилось, что даже такое засорение иностранными словами, по мнению российских специалистов, «влияет негативно на национальный дух народа, его психическое

состояние, трансформируя укорененные в нем традиционные духовно-моральные начала». Более того — эта «языковая агрессия, которая влияет на психику», имеет «далекоидущие цели» и даже «представляет серьезную опасность для нации». Разумеется, только для Российской...

Один из самых талантливых писателей-диссидентов, редактор известного в Европе журнала «Континент» (Париж) В. Максимов на встрече «В защиту русского языка», которая состоялась по инициативе Всемирного Русского Собора в Свято-Даниловом монастыре в 1994 г., так предостерег своих соотечественников (Пастушенко, 1998): «...Весь опыт мировой истории свидетельствует, любая национальная энтропия, разрушение этнических цивилизаций, исчезновение с лица земли народов и государств всегда начиналось с потери языковой культуры, с отказа от языковой самостоятельности, с капитуляции перед лингвистической экспанссией... Каждая страна и любой народ ИМЕЮТ ПРАВО ЗАЩИЩАТЬСЯ от любой экспансии, в том числе и языковой, всеми средствами, которые он имеет. Язык — гарант нашего национального и государственного самосохранения. Потеряв его, мы потеряем не только родину, а прежде всего самих себя». Русские в России, уверен, понимают это и подобного исхода, безусловно, не хотят. Неужели же украинские русские (шире — русскоязычные граждане Украины) стремятся таким образом потерять родину и самих себя?..

К слову, полностью отвечая особенностям менталитета россиян, их восприятию мира и присущей им системе мышления (что является абсолютно естественным, т. к. именно в этом и есть назначение любого языка), русский язык, отмечает языковед А. Багнюк (2003), «не может... выразить стремление и порывы украинского духа, радости и боли украинской души», и только родной украинский язык «способен удовлетворить все требования и потребности национального духа, который от подаренной Богом украинской природы, и народной души, которая от благословленной Богом украинской культуры, национального менталитета, в котором сплав национального духа народной души; чужой язык не в состоянии ни воспринять, ни понять, а потому не способен и выразить...»

(Продовження буде)

¹ Это была реакция Владимира Михайловича на обидную реплику фактического спикера нынешней — фактически «региональной» — Верховной Рады Украины «махалник» Михаила Чечетова, который после мошеннического протаскивания закона о ратификации в радостном угаре от успеха открыл «карты» (<http://www.pravda.com.ua/news/2012/07/3/6967926/>): «Оцените красоту игры. Мы их развели, как котят. Я не знаю, что они будут делать на выборах». Тем не менее, позже Литвин всё-таки подписал одиозный закон, хотя сам заявлял, что он «вызывает политическое противостояние» в Украине.

² Это, кстати, устоявшаяся тактика наших властей имущих, описанная еще академиком Покровским: «...или полного замалчивания самого сложного, или беззастенчивого подсовывания читателю (и за олуха же его считают) выводов, прямо противоположных фактам». Вспомните, как, не моргнув и глядя бесстыжими глазами в телекамеры, нам вешали лапшу на уши, «аргументируя» решением Стокгольмского суда необходимости возвращения Фирташу 11 млрд. кубометров газа, купленного украинской стороной отдать газ (нездолго до этого «нефтяной» министр заявлял, что интересы Украины представляют очень сильная команда адвокатов и, мол, государственные деньги мы не отдадим, и... тут же сдали без какого бы то ни было сопротивления), или как изворачивались в «двухсерийном» скандале с «ышками Бойко» и т. п. Это вовсе не согласуется с заявлениями Премьер-министра Украины о том, что для правительства «главная задача — перестройка нашей экономики с тем, чтобы она... обеспечила всему нашему народу более высокий жизненный уровень» (<http://www.zavtra.ru/content/view/dve-stranyi-odna-dusha/>).

³ Как свидетельствует история развития человеческого общества (Тойнби, 1995, ч. 1. — С. 455), «последствия превращения локальных родных языков в экуменический общий язык (между тем, отмечает этот известный исследователь, своей победой над своими соперниками такой язык обязан «определенным социальным преимуществом» этноса, способом общения которого он был. — М. Л.)» не такие уже и невинные: «цена, которую платит язык за то, что становится общим, — это потеря собственного совершенства».

Уместно отметить, что, в отличие от некоторых московских политиков, которые постоянно прибегают к спекуляциям вокруг «проблемы» русскоязычности в Украине, российские лингвисты видят в этом явлении скорее негатив, чем что-то, стоящее отставания, а тем более — ломания копий. По мнению российского писателя и культуролога Андрея Окары (2001), предки которого происходят из Полтавщины, а сам он «родился и всю жизнь прожил в Москве», русский язык на Восточной Украине, по существу, «мертвый», поскольку он «не имеет органической среды существования, не имеет корня в естественной речи, не имеет народных диалектов. Если от полтавского украинского согревается душа, то от суржика или «полтавского русского» уши вянут! Разве же это язык? Это калека несчастный, а не язык!» — приходит к заключению москвич, который время от времени наведывается на родину своих предков. Ибо если «присущее всем без исключения жителям Украины» мягкое произношение, раздражительное для русского уха «гекання», отсутствие редукции безударных гласных добавляют в их устах «украинскому языку очарования и мелодичности», то русскому — только «неряшилости и жлобского оттенка».

Поэтому заявления «єдва не во всех» центральных российских СМИ, которые «с мазохистским самоуповінням» трубят о «насильственной українізації» («где она, кто ее видел, например, в Полтаве или в Кременчуге?» — удивляется московский автор), об «угрозе существованию русского языка и русской культуры в Восточных областях Украины», выглядят «достаточно циничными», и делаются они, убежден А. Окара, «или некомпетентными, или ангажированными людьми». Что же касается самих украинцев, то, обращаясь «ко всем так называемым «русскоязычным «украинцам», он поневоле спрашивает себя: не достаточно ли уже им «мучать и порочить русский [язык]? Не пора ли вспоминать украинский — пусть это и потребует от каждого внутренних волевых усилий? Ведь без украинского языка украинцы теряют свою загадочность и неповторимость, а Украина — пренебрегает своим историческим назначением».

И вправду, давно пора, потому что именно нехватка упомянутых волевых усилий в значительной мере и привела к тем позорным последствиям, которые наблюдаем нынче, — и не только в языковой области (достаточно вспомнить, какие перспективы — и внутри страны, и на международной арене — встали перед Украиной после оранжевой революции, и как их свело на нет бездарное правление восьмой фигуры украинской истории — это я, как человек, не пропустивший ни одного «майданного» дня, еще очень деликатно выражают свои впечатления — Ющенко).

* Список першоджерел за адресою:

<http://svitytsia.crimea.ua/index.php?section=article&artID=10683>

Життєствердно, проникливо і світло! Цими епітетами та оцінками фахівців живопису і глядачів супроводжується в останні дні осені експонування у Всеукраїнському інформаційно-культурному центрі виставки Олександра Кропка «Біле сонце».

Як і в популярному радянському кінофільмі та авторській акварелі під такою ж назвою, якою відкривається експозиція більш як з двадцяти картин, невидиме на пейзажах сонце просто струменіє потоками яскравого світла з черепичних дахів будинків, дерев, кущів, кам'янистих схилів доріг. Від поєднання чорноморського узбережжя, гор і степу, за баченням художника, воно в Криму особливе, не жовте, як у його рідному Генічеську і в усьому херсонському Приазов'ї, а біле. Для цього і технічні прийоми передачі світлотіні застосовує свої особливі, мозайчні.

Архітектор за освітою, Олександр Кропко з 1980 року вивчає на півострові і захоплюється тим, як старі майстри-будівельники вміли делікатно та органічно вписати в рельєфний ландшафт Криму житлову забудову, не порушивши його гармонійної цілісності, а навпаки — злагативши природне середовище. Він приїжджає у село Нагірне Бахчисарайського району, де досі збереглося найбільше старих будинків кримських татар з довісного періоду, коли воно ще називалося Махульдур, і з інтересом вдвівляється, як дотримувалися будівельних правил і норм в умовах передгр'я, з точністю проектувальника зафіксував їхні конструкції на папері, немов фотографуючи будівлі, кам'яni і дерев'яni огорожі, предмети господарського призначення.

ДІМ НА СХИЛАХ ГІР

У зовні непомітному, неяскравому за структурою матеріалі художник помічав і виразно підкреслював такі деталі, від яких будинок набував одухотворених ознак, у нього з'являвся характер. У кожного він свій, особливий, залежно від того, де розташований, який проживав у ньому господар. Від цього — і назви акварелей: «Старовинний дім», «Дім у горах», «Дім на скелі»... Відповідно до року підбирається автором і колорит, якщо день був вітряний чи сонячний, дорога — скеляста, гори — лісові, а в Бельбецьку долину прийшла осінь.

Як аквареліст О. Кропко майстерно володіє цією технікою живопису. Його малюнки демонструвалися на Всесвітній виставці мініатюри в Торонто (Канада), в експозиції кримських художників у Хайдельберзі (Німеччина). Він створив багато різноманітних серій пейзажів в архітектурі, за одну з яких під назвою «Набережній» визнаний переможцем П'ятого бієнале камерної акварелі Криму, а в 2010 році з серією «Кримська сюїта» йому вручена Премія АР Крим.

Унікальність нової виставки Олександра Кропка полягає в самій особистості автора — художника і педагога. Вона — не просто нова колекція картин, об'єднаних темою старого кримськотатарського житла, що працюється серед гір, де присутні дух вічності, де людина не домінує над природою, а всім еством і діянням злата з нею в одному диханні. Це своєрідний ілюстративний матеріал до етнографічного посібника про Крим, його народне житло та неповторний ландшафт. Сама книга ще до кінця не написана, але володіючи уявою, кожен відвідувач виставки зможе без особливих труднощів це зробити візуально і сам.

Про концептуальні напрямки і технічні прийоми цієї роботи, пошуку необхідної тональності на палітрі О. Кропко розповів майбутнім архітекторам, студентам-шестикурсникам Національної академії природохоронного і курортного будівництва, де працює викладачем, на майстер-класі за експонатами виставки.

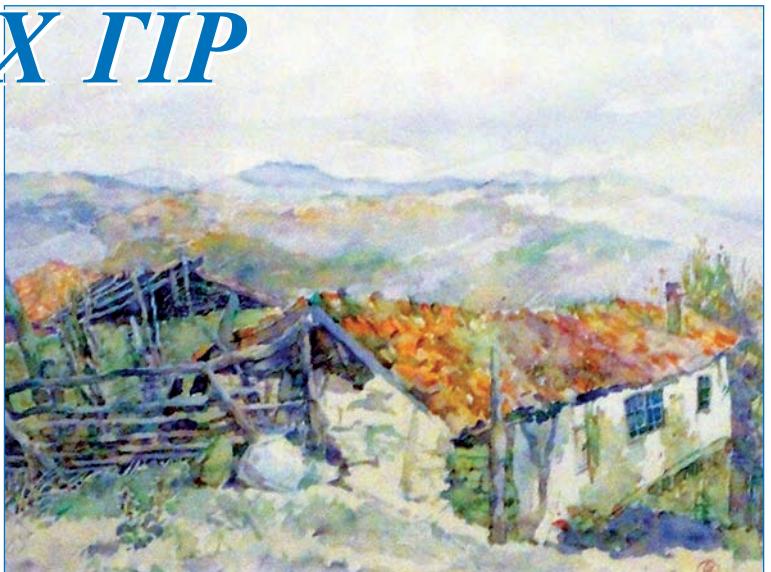
Махульдур прекрасний наяву, а в глибині зображеного прос-

тору, в легкості живописного письма О. Кропка акварельні та графічні пейзажі особливо зворошили і мили, зберігають, немов у скриньці, поетичну незайманість чаруючого тепла само-бутнього старовинного житла.

— Ніхто з кримськотатарських художників не зображував будинки кримських татар так тонко і проникливо, як це зробив Олександр Кропко, — сказала мистецтвознавець, заслужений діяч мистецтв АРК Ельмира Черкезова. — В його колоріті відчувається доброта і любов.

І цей простий світ, наповнений утихомиренням та спокоєм, знайомий кожному з дитинства, легкою димкою пастельних напівтонів зникає за лінією горизонту, розплівається над соколиною баштою у синеві долини. Предметні форми минулого, які беруть початок із готської культури середньовіччя і вдосконалені життєвими потребами кримських татар, на наших очах втрачають своє попереднє матеріальне призначення, колишні гамірні оселі пустіють. У цьому теж є своя діалектична логіка, філософія буття та архітектурна лінія Криму, що зникає в часі та просторі. Поки він ще існує в дійності, в його обрисах Олександр Кропко знаходить нові ракурси і мотиви для своїх ретроспективних пейзажів, достовірних в історичній хронології та географії.

Валентина НАСТІНА

допомогою волонтерів було облаштовано шістнадцять джерел прісної води. За період реалізації проекту волонтерами було очищено від сміття приблизно п'ятнадцять кілометрів берегової смуги морського узбережжя. Важливою метою проекту було навчити та показати учасникам акції, місцевому населенню важливість раціонального використання водних ресурсів.

На відкритті виставки виступили асистент керівника проекту Вікторія Шевчук, його координатор в АР Крим Катерина Громова, декан історичного факультету ТНУ Олександр Герцен, кандидат історичних наук Маргарита Арджіоні, директор Міжводненської ЗОШ Ганна Брублевська.

Під час заходу демонструвався фільм «Степ багатоводний», знятий за підсумками експедиції волонтерів на Тарханкутський півострів.

Нікяра ЕНВЕРОВА, провідний методист Всеукраїнського інформаційно-культурного центру

ЗАПРОШУЄ «ЧЕРВОНА РУТА»

Впродовж поточного року по всій Україні проходять відбіркові конкурси ХІІІ Всеукраїнського фестивалю «Червона рута — 2013» за підтримки Міністерства культури України, Державного комітету телебачення та радіомовлення України з метою виконання Доручення Кабінету Міністрів України від 13.01.2012 р. № 63623/1/1-11.

Відбірковий конкурс у м. Києві відбудеться 8-9 грудня 2012 р. у Національному педагогічному університеті ім. М. П. Драгоманова (вул. Тургеневська, 8/14, актова зала гуманітарного корпусу, 2 поверх). Переможці отримають право виступати у фіналі «Червоні руті» в 2013 році у Києві та гідно представляти свій регіон на всеукраїнському рівні.

ЗВЕРТАЙТЕСЯ ЗА ДОВІДКАМИ І ПОДАВАЙТЕ ЗАЯВКИ:

01033, м. Київ — 33, а/с 50; тел.: (044) 360-75-26, (067) 445-57-87, (066) 880-38-32;

електронна адреса: chruta@ukr.net

сайт: www.chervonaruta.info

Дирекція фестивалю «Червона рута»